

EDITORIAL 03

AKTUALITY

Z diecéznych charít
Zo sekretariátu 04
05

TÉMA

Migrácia a život migrujúcich 06

ROZHOVOR

S Hildou Michalíkovou 18

SPIRITUALITA

Starnutie očami fotografie 20

INICIATÍVA

Starostlivosť u Milosrdných bratov 22
O prorokoch, vlkoch a charite 25
Dobrovoľnícky manuál pomáha... 26

FOTOPRÍBEH

BERLÍN - IMIGRANTI 28

INFORMUJEME 30

Migrujeme všetci. Otázka je: odkiaľ a kam.

foto: Palo Markovič

Človek sa pozerá sám na seba inak, ako na neho nazerá okolie. Niekedy môže vaše aktivity a životné priority vnímať spoločnosť úplne odlišne, ako ich hodnotíte vy. Na precitnutie do reality občas stačí malý test. V skupinke svojich kamarátov a kamarátok sa všetci postavíte do jednej rovnej línie, pochyťate sa za ruky. Jeden z vás číta otázky. Ak sa vás otázka týka, musíte urobiť krok vpred alebo krok vzad (podľa inštrukcie).

Postup testu je veľmi jednoduchý: „Ste z robotníckej rodiny? Krok vzad. Ste zo strednej triedy? Krok vpred. Vaši rodičia majú skončenú vysokú školu? Krok vpred. Vychovával vás len jeden rodič? Krok vzad. Vy ste študovali na vysokej škole? Krok vpred. Máte bielu farbu pleti? Krok vpred. Máte tmavú farbu pleti? Krok vzad. Patríte k národnostnej menšine či etnickej skupine? Krok vzad. Ste žena? Krok vzad. Ste muž? Krok vpred. Pochádzate z európskeho kontinentu? Krok vpred. Hovoríte svojim rodným jazykom v krajine, kde pôsobíte? Krok vpred.“

Je zbytočné špekulovať na tým, kto a prečo vybral tie-ktoré otázky do tohto testu. Obzeráte sa, kde stoja vaši kamaráti a kamarátky. Už dávno sa nedržíte za ruky, hoci ste veľmi chceli. Línia sa pretrhla. Niektorí mladí belosi z dobrých rodín stoja vpredu, niektoré ženy (nebodaj tmavšej farby pleti, či z neúplnej, sociálne slabšej rodiny) stoja vzadu. Doteraz si „svoje miesto“ neuvedomovali. Mysleli si, že majú byť vo svojich životoch na čo hrdé – veď majú dobré vzdelanie aj zamestnanie. Ako ich môže farba pleti, krajina pôvodu či pohlavie odradiť smerom vzad? Odpoveď je jednoduchá. Pretrhnúť reťaz s niektorými viac vpredu a inými viac vzadu odzrkadľuje vernú situáciu v našej spoločnosti. Ako sme vnímaní okolím. Ako nás môže jedno nezmyselné „kritérium“ diskvalifikovať na trhu práce a pripraviť nás o vysnívaný džob. Len preto, že nie sme muži, belosi a domáci „native speakerí“.

Na mieste je otázka, či funguje takéto nálepkovanie v reálnom živote. Veď rodíme sa všetci ako rovnaké nevinné deti. Všetky jedinečné, no na zemi rovnocenné. A predsa sa v najbližších rokoch dejú v našom okolí procesy, ktoré posúvajú našu štartovaciu líniu do úspešného života smerom vpred či vzad. Keď sme spoločnosťou vylúčení len preto, že sme tmavej pleti, že sme migrantmi, alebo že sme ženy – musíme na sebe dvakrát toľko pracovať, aby sme sa ocitli kdesi, kde si prajeme pôsobiť. Nejde o to, niekoho predbehnúť, ale dosiahnuť rovné šance, rovnaké možnosti seberealizácie. Naša organizácia sa cielene snaží (svojimi aktivitami, projektmi, službami) – citlivo pracovať so zraniteľnými skupinami obyvateľstva, pomôcť im v začlenení sa do spoločnosti a v seberealizácii. Vďaka, že nás v tom podporujete...

Božena Baluchová
lektorka rozvojového vzdelávania a novinárka, SKCH

Adresár SKCH

Sekretariát Slovenskej katolíckej charity
Adresa: Kapitulská 18,
814 15 Bratislava
Tel.: 02-5443 1506, 5443 2503
Fax: 02-5443 3097
E-mail: sekretariat@charita.sk
http://www.charita.sk/
Účet: 683221653/7500 ČSOB Bratislava

Bratislavská arcidiecézna charita
Adresa: Heydukova 14,
811 08 Bratislava
Tel., fax: 02-5292 0275
E-mail: charitaba@charitaba.sk
http://www.charitaba.sk/
Účet: 4010078918/3100
Ludová banka Bratislava

Trnavská arcidiecézna charita
Adresa: Hlavná 43, 917 01 Trnava
Tel.: 033-5511 396, Fax: 033-5511 397
E-mail: sekretariat@charitatt.sk
http://www.charitatt.sk/
Účet: 4008297855/7500 ČSOB Trnava

Diecézna charita Banská Bystrica
Adresa: Tibora Andrašovana 44,
974 01 Banská Bystrica
Tel.: 048-472 0272, Fax: 048-472 0271
E-mail: charitabb@charitabb.sk
http://www.charitabb.sk/
Účet: 736841312/0200 VÚB

Spišská katolícka charita
Adresa: Jesenského 5,
052 01 Spišská Nová Ves
Tel.: 053-4424 500, Fax: 053-4424 500
E-mail: caritas@caritas.sk
http://www.caritas.sk/
Účet: 29634592/0200
VÚB Spišská Nová Ves

Diecézna charita Rožňava
Adresa: Nám. baníkov 27,
048 01 Rožňava
Tel.: 058-7326415
E-mail: dchrv.roznava@gmail.com
Účet: 18137 582/0200 VÚB

Arcidiecézna charita Košice
Adresa: Bočná 2, 040 01 Košice
Tel.: 055-6255 317,
Fax: 055-6255 328
E-mail: adch-ke@charita-ke.sk
http://www.charita-ke.sk/
Účet: 513026193/7500
ČSOB Košice

Gréckokatolícka charita Prešov
Adresa: Hlavná 2, 080 01 Prešov
Tel.: 051-7723 970,
Fax: 051-7723 970
E-mail: gkcharita@gkcharita-po.sk
http://www.gkcharita-po.sk/
Účet: 4008425976/7500 ČSOB, VS: 001-10

Gréckokatolícka eparchiálna charita Košice
Adresa: Dominikánske nám. 13,
040 01 Košice
Tel.: 055-6259 454
E-mail: eparchialnacharitakosice@gmail.com
Účet: 4 350 228 409/3100
Ludová banka

Diecézna charita Žilina
Adresa: Predmestská 12, 010 01 Žilina
Tel., fax: 041-723 1234,
E-mail: charitaza@gmail.com
http://www.charitaza.sk/
Účet: 0424702305/0900
Slovenská sporiteľňa Žilina

Diecézna charita Nitra
Adresa: Samova 4, 950 50 Nitra
Tel.: 037-7721 792, Fax: 037-772 1798
E-mail: charita.nr@ba.telecom.sk
Účet: 691943162/0200 VÚB Nitra

Slovenská katolícka charita (SKCH) poskytuje charitatívne, sociálne, zdravotnícke a výchovno-vzdelávacie služby ľuďom v núdzi bez ohľadu na rasu, národnosť, vierovyznanie a politické zmýšľanie.

Pre viac informácií: info@charita.sk, www.charita.sk

VYDÁVA Sekretariát Slovenskej katolíckej charity; ADRESA REDAKCIE Kapitulská 18, 814 15 Bratislava, tel. 02/5443 1506 fax 02/5443 3097, e-mail: sekretariat@charita.sk, bankové spojenie Slovenská sporiteľňa, č. ú.: 0176 875 345/0900 VS 140; Zodpovedná redaktorka: Božena Baluchová; Spolupracovali: Andrea Eliášová, Juraj Barát, Lenka Bérová, Petra Daňková, Martina Grochánová, Andrea Križanová, Lukáš Melicher, Ivana Pástorová, Karolína Tobášová; OBÁLKA: Matúš Zajac; Foto: Anna Bartošová, Michal Fulier, Margita Kačányiová, Andrej Lojan, Laco Maďar, Palo Markovič, Matúš Zajac, www.jedensvet.sk, www.iom.sk, archív SKCH, archív DCH a ADCH; ILUSTRÁCIE: Fero Guldán; GRAFICKÁ ÚPRAVA: SKCH, Michal Fulier; VÝROBA: Devin printing house, s.r.o.; REGISTRÁCIA MK SR EV 3635/09, ISSN 1338-1504; Časopis je nepredajný, jeho vydávanie môžete podporiť dobrovoľným príspevkom/darom na číslo účtu: 0176875345 / 0900, v.s. 182. Časopis vyšiel vďaka projektu SKCH s názvom Bakhita, ktorý je spolufinancovaný Európskou úniou z Európskeho fondu pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín programu Solidarita pri riadení migračných tokov.

Časopis je nepredajný, vychádza štyrikrát do roka vďaka darcom a daryniám Slovenskej katolíckej charity.

Jeho vydávanie môžete podporiť dobrovoľným príspevkom /darom na číslo účtu: 0176875345 / 0900, v.s. 182.

Krúžky v Centre pomoci človeku Selice

Centrum pomoci človeku Selice, ktoré Trnavská arcidiecézna charita otvorila ešte v apríli svojim klientom ponúka sociálny šatník a sociálne poradenstvo, pomoc pri hľadaní práce, vybavovaní úradných tlačív, hľadani ubytovania. Posledná aktivita, ktorá sa v Centre rozbehla, sú záujmové voľno-časové krúžky predovšetkým pre deti, ktoré sa konajú každý utorok od 15:00 do 16:00.

TADCH

Klientka Domu DCHSF získala ocenenie

Pani Helena Tomkuliaková, 91 ročná rodáčka z Krivej, získala 14. septembra na konferencii „Ošetrovatelstvo – 50 rokov univerzitného vzdelávania na Slovensku“ ocenenie za životné dielo v rozvoji vzdelávania v oblasti ošetrovatelstva. Pani Tomkuliaková, klientka Domu DCHSF, bola iniciátorka vzdelávania zdravotných sestier. Podieľala sa na mnohých výskumných projektoch a experimentoch a položila základy pre uplatnenie ošetrovateľského procesu v praxi.

SpKCH

Navštívili nás naši švajčiarski priatelia

Priatelia z Associazione Alessandra Marzano, Gruppo Amici italiani di Pfäffikon a Katolíckej talianskej misie Uster navštívili od 20. do 23. septembra Gréckokatolícku charitu Prešov. Hlavným cieľom návštevy bola prehliadka finančne podporených projektov, ktorými sú oprava časti podkrovia domova na pol ceste - Domu sv. Faustíny pre ženy vo Svidníku a dokončenie rekonštrukcie Domu sv. Anny v Starej Ľubovni, ktorý slúži deťom a mládeži s kombinovaným postihnutím. V Starej Ľubovni po prehliadke Ľubovnianskeho hradu sme spoločne slávili sv. liturgiu v chráme o. redemptoristov.

GKCH PO

Bežali sme správnym smerom

Už po tretíkrát sa konal Beh správnym smerom na Vodnom diele Žilina. Slnčné počasie v nedeľu 30. septembra prilákalo približne 50 bežcov, ktorí si zmerali svoje sily a kondíciu na troj a šesť kilometrovej trati. Finančný výťažok z akcie bol venovaný zariadeniu Diecéznej charity Žilina - Domu charity sv. Vincenta, ktorý poskytuje služby ľuďom bez domova v Žiline. Ďakujeme všetkým účastníkom, dobrovoľníkom, organizátorom a humanitárnej organizácii ADRA, ktorá celé podujatie zastrešila.

DCH ZA

Výstava „Takto si tu žijeme“

Domov seniorov Charitas a Červený Nos Clowndoctors spoločne zorganizovali výstavu fotografií Takto si tu žijeme. Vernisáž výstavy sa konala 30. augusta, autorkou fotografií je Zuzana Vajdová. Autorka projektu Marika Kecskésiová, umelecká riaditeľka združenia, uviedla: „Vernisáž naplnila túžbu ľudí zdieľať prirodzené atribúty života - radosť zo spevu a tanca, z pohostenia, zo zdieľania pocitov a splnila výpoveď a ciele práce Clowndoctors. Vnímam ju ako prvú verejnú veľkú poctu spolupráce Clowndoctors s Bratislavskou arcidiecéznou charitou.“

BACH

Presídlenci v Gruzínsku viac sebestační vďaka projektu SKCH

Po júnovom monitoringu projektov v Gruzínsku zavládla obojstranná spokojnosť u pracovníkov a pracovníkov Ministerstva zahraničných vecí SR a Slovenskej katolíckej charity. Charita totiž pomáhala rodinám vnútorných presídlencov v regióne Zugdidi účinne.

V júni 2012 delegácia Ministerstva zahraničných vecí SR vycestovala do Gruzínska – z dôvodu evaluácie výsledkov projektu Slovenskej katolíckej charity (SKCH), finančne realizovaného z grantovej schémy podpory SlovakAid. Charita v roku 2011 účinne pomáhala presídlencom gruzínskej národnosti, ktorí sa museli po gruzínsko-abcházskom ozbrojenom konflikte v rokoch 1991 až 1993 nútené presúvať z novovzniknutej nezávislej Abcházskej republiky do inej časti Gruzínska. Projekt mal dva základné ciele: zabezpečiť zlepšenie socio-ekonomických podmienok zraniteľných rodín presídlencov, ich integráciu do lokálnej spoločnosti; a vypracovať stratégiu pre pridelenie pomoci pre presídlencov v regiónoch Gruzínska. Dôležité bolo vytvorenie metodiky a konkrétnych odporúčaní pre regionálne inštitúcie v Gruzínsku, pracujúce s utečencami. „Dokumenty sú už v súčasnosti využívané Ministerstvom pre presídlencov, utečencov a bývanie v Gruzínsku a Regionálnym centrom pre presídlencov v regióne Zugdidi, do ktorého patrí aj naša cieľová komunita – nachádzajúca sa v meste Khobi (v časti Thorsa),“ pripomína Radovan Gumulák – generálny sekretár SKCH a zároveň projektový manažér projektu.

Pracovníci Odboru rozvojovej a humanitárnej pomoci vyjadrili veľkú spokojnosť s výsledkami projektu SKCH. Bola vyzdvihnutá vysoká úroveň spolupráce partnerov projektu a veľká miera zúčastňovania sa komunity na aktivitách, ako aj celková informovanosť okolitej verejnosti o projekte a pozitívny ohlas medzi inštitúciami na miestnej i regionálnej úrovni. V danej lokalite pôsobí zatiaľ len veľmi málo poskytovateľov pomoci, čo ešte umocňuje význam projektu SKCH v regióne Zugdidi. Projektová koordinátorka projektu Júlia Aguado zo SKCH pripomína:

„Jednou z priorit bolo zlepšenie doterajších podmienok bývania presídlencov a dobudovanie infraštruktúry. Napriek tomu, že gruzínska vláda zabezpečila v tejto odľahlej časti západného Gruzínska presídlencom provizórne bývanie, komunita sa ocitla v domoch bez elektriny, kúrenia či prívodu pitnej vody. Prostredníctvom tohto projektu sa nám podarilo vybudovať vodovod na pitnú vodu pre centrum Thorsa. Vybudovali sme aj 12 komínov na bytových domoch, ktorých rýchla dostavba zabezpečila, aby rodiny (a hlavne deti) netrpeli chladom počas zimných mesiacov.“ V rámci projektu sa podnikli úspešne aj aktivity, zamerané na rozvoj poľnohospodárskych a marketingových zručností presídlencov. Experti projektu vypracovali, preložili do gruzínčiny a rozdeľovali medzi rodiny stručnú príručku „dobrej poľnohospodárskej praxe“. Prijímatelia pomoci sa naučili obrábať ornú pôdu, sadiť a zbierať vybrané plodiny. „Z jesennej úrody si dokázali zabezpečiť sebestačnosť a dokonca niektoré produkty aj predali,“ dodáva Júlia Aguado zo SKCH.

Zaujímavou bola spolupráca medzi vybranými slovenskými a gruzínskymi farmárskymi rodinami. Obyvatelia obce Lokca na Orave prostredníctvom dvoch zbierok „Cukrík pre Gruzínsko“ (zapojenie detí z Lokce do aktivity šetrenia finančných prostriedkov) a „Zrno pre Gruzínsko“ (príspevky dospelých ľudí z Lokce do aktivít na podporu pestovania plodín v Khobi) zabezpečili pre rodiny presídlencov osivo, hnojivo a pohonné hmoty do traktora. Medzi rodinami z Khobi a rodinami z Lokce boli počas projektu vytvorené partnerstvá, ktoré naďalej pretrvávajú. Aj takto je zabezpečená dlhodobá udržateľnosť projektu aj po jeho skončení.

Božena Baluchová, Júlia Aguado

foto: Michal Fulier

Život za „plotem“ uprchlického tábora

Když se v Evropě řekne uprchlický tábor, většina lidí si představí řady bílých stanů, děti z vypouklými břísky a humanitární pracovníky z celého světa horečnatě zasahující během nějaké katastrofické události. Toto může být celkem věrný obraz začátku humanitární krize. Ale co se stane po týdnech a měsících, poté – co krize zmizí z TV obrazovek a pozornost veřejnosti se přesune jinde?

Statistiky ukazují, že v dnešní době uprchlíci stráví v exilu průměrně 17 let. Skoro dvě desetiletí života v nejistotě, mimo vlastní zemi, v závislosti na pohostinnosti hostitelské země a dobrodiní druhých. Jak se žije uprchlíkům mimo světla reflektorů?

Uprchlický tábor Kakuma v Keni, kde jsem pracovala dva a půl roku s organizací Jesuit Refugee Service (JRS), je právě takovým místem. Tábor vznikl v roce 1994 během občanské války v Súdánu a v počátcích byl známý jako tábor pro „ztracené chlapce“ – tedy soudánské děti, které jejich rodiny posílali skupinově pryč ze země, aby unikly hladomoru a náboru do polovojských jednotek.

Příběhy – spodobněny v knihách

Mnoho těchto dětí bylo po několika letech v táboře přesídleno do Spojených Států a dnes jsou mezi nimi známí hráči basketbalové NBA a jejich příběhy byly spodobněny v několika knihách, z nichž nejznámější je asi „What is the what?“ (Co je vlastně to co?) spisovatele Davea Eggerse.

Tábor samotný se ale místo toho, aby zanikl, stal útočištěm pro uprchlíky z celé východní a střední Afriky. Přicházeli Etiopané, Somálci, političtí uprchlíci z Ugandy, lidé z Konga či ze Rwandy. Tábor se stal jakousi multikulturní metropolí uprostřed pouště, kde se mísili prominentní disidenti a bývalí generálové s nejhudšími vesničany, vyhnanými hladomorem a etnickými čistkami.

Ať ale lidé pocházeli odkudkoli a měli dřív jakékoli zázemí, teď je spojuje jedno. Jejich životy uvázly v jakémisi stavu věčné dočasnosti. Jako uprchlíci podle keňských zákonů nesmí oficiálně pracovat a musí až na výjimky pobývat v jím určeném táboře. Jsou tedy odkázáni na to, že dostanou přiděl jídla a pitné vody, že jim nějaká humanitární organizace poskytne alespoň základní zdravotnickou péči, že někdo bude provozovat v táboře školy pro jejich děti.

Iniciativa od uprchlíků samotných

Pocit bezmoci a nejistoty působí v uprchlických komunitách jako jed. Projekt psychosociální pomoci, ve kterém jsem v Kakumě pracovala, sloužil nejen lidem, kteří před útekem nebo během cesty zažili násilí a smrt blízkých, ale také těm, kteří se v táboře začali propadat do deprese nebo naopak reagovali agresivně na svojí zdánlivě bezvýchodnou situaci.

Mnoho z našich programů bylo zaměřených na to, abychom lidem dali možnosti, jak se dále rozvíjet i v exilu – prostřednictvím formálního i neformálního vzdělávání. Podporovali jsme i různé iniciativy namířené na

svépomoc a podporu tradičních kulturních aktivit v uprchlických komunitách. Inspirovat jsme se často nechali impulzy vycházejícími od uprchlíků samotných.

Třeba náš psychosociální program vznikl v 90. letech díky spolupráci s etiopským uprchlíkem, který před odchodem z vlasti studoval psychologii. On přišel za pracovníky JRS s nabídkou, že by mohli něco společně podniknout proti tehdy znepokojivě vysokému počtu sebevražd mezi etiopskými uprchlíky. Z jeho myšlenky se vyvinul program, který dnes školí v základních dovednostech psychosociální podpory 150 uprchlíků ročně, spolupracuje s téměř 50 terénními psychosociálními poradci v táboře a v roce 2011 měl kolem 2500 klientů.

Ať ale lidé pocházeli odkudkoli a měli dřív jakékoli zázemí, teď je spojuje jedno. Jejich životy uvázly v jakémisi stavu věčné dočasnosti.

Zřeknout se obav z „těch druhých“

A proč tedy vlastně lidé zůstávají uprchlíky tak dlouho? Odpověď není jednoduchá, ale několik základních příčin je možné identifikovat. Když po druhé světové válce vznikl oficiální mezinárodní rámec pro ochranu práv uprchlíků, počítalo se s třemi možnými řešeními jejich „přechodné“ situace. Uprchlíci se měli buď s koncem konfliktu vrátit do země odkud pocházeli, nebo se usadit a integrovat v zemi, kde získali azyl, nebo se měli na základě mezinárodních dohod přesunout do třetích zemí, které by jim poskytly nový domov.

V posledních desetiletích tato tři řešení ale stále víc selhávají. Mnoho konfliktů opakovaně sílí a slábne po léta či dokonce desetiletí a tak brání lidem vrátit se zpět do vlasti. Zároveň roste pocit, že je potřeba důsledně omezovat a kontrolovat migraci nebo dokonce že migrace je nebezpečná. Integrace a přesídlování se tak stěží a stává se možnou jen pro malý zlomek uprchlíků.

Větší šanci integrovat se

Přesto ale existují nadějně případy. V roce 2010 se například Tanzanie rozhodla udělit občanství 162 000 uprchlíků v táborech na svém území (Pro srovnání: Slovenská republika ve stejný rok udělila státní občanství 3 azylantům). Etiopie zase usnadnila pobyt uprchlíkům ve svých městech mimo uprchlické tábory, kde mají uprchlíci větší šanci integrovat se, udržet si pozitivní náhled na budoucnost a dále pokračovat třeba ve vzdělávání. Když jsem odjížděla z Kakumy, zrovna se tam znovu rozbíhal program přesídlování velmi zranitelných rodin uprchlíků do Nizozemska a několika severoevropských zemí.

Navzájem se o sebe více zajímat

Je to příjemná změna, že mi teď někteří bývalí klienti z Kakumy můžou poslat email – popisující jejich zážitky z evropskou zimou a prvním sněhem, či referovat o kurzech holandštiny a zvát mě na návštěvu do Amsterdamu. Přeju si, aby takovýchle kapek naděje po celém světě bylo víc. Půjde to, ale jen pokud se všichni vědomě zřekneme iracionálních obav z „těch druhých“ a budeme se o sebe navzájem více zajímat.

Petra Daňková

Bez domova napořád

Kde jsem doma? Nevím. Všichni mi říkají, že jsem doma v Somálsku. Já jsem tam ale nikdy nebyla. Narodila jsem se někde cestou, když moje rodina utíkala přes hranice do Keni.

Moje maminka říkala, že vlastně ani neví, jestli jí zastihly porodní bolesti ještě v Somálsku, nebo už v Keni. To bylo před devatenácti lety. Od té doby jsem prožila část dětství v uprchlickém táboře Da-Daab a posledních asi deset let v uprchlickém táboře Kakuma. V táborech jsem chodila do keňských škol, naučila jsem se anglicky a svahilsky, sleduju keňskou politiku. Zůstat v Keni prý ale nemůžu.

Jsem tu prý jen dočasně než skončí válka v Somálsku. Jsem tu dočasně svůj celý život! Jak mám vědět, kde je domov? Účinná pomoc – podá pomocnou ruku vašmu blízkému.

Fardosa (jméno změněno)
uprchlický tábor Kakuma, Keňa

Časopis je nepredajný a vyšiel vďaka projektu SKCH s názvom Bakhita, ktorý je spolufinancovaný Európskou úniou z Európskeho fondu pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín programu Solidarita pri riadení migračných tokov.

Málokdo se vydá do neznáma bez velmi pádných důvodů

Práce s utečenci a utečenkyňami je „srdcovou záležitostí“ novejšieho tímu Slovenskej katolíckej charity. Petra Daňková v rozhovore prezradí viac o práci s ľuďmi v utečeneckých táboroch na africkom kontinente, ako aj o projekte SKCH na Slovensku – Bakhita II.

V ktorých krajinách a na akých projektoch si pracovala v minulosti?

Tři roky jsem pracovala ve východní Africe s organizací Jesuit Refugee Service při rozvoji a řízení psychosociálních a vzdělávacích projektů v uprchlických táborech. Předtím jsem pracovala v dětmí v nouzi v Hondurasu, s rodinami bez domova ve Spojených státech a s cizinci v České republice.

Ako si možno predstaviť život/režim v utečeneckom tábore na hraniciach Kene?

V první řadě je potřeba si představit, že uprchlické tábory ve východní Africe jsou často obrovské. Třeba tábor Kakuma měl v roce 2011: 80 000 obyvatel. To už je slušně veliké město. Zároveň jsou lidé v táborech téměř úplně odkázáni na pomoc „zvenku.“ Kakuma je na poušti, 500 km po neasfaltované cestě od nejbližšího většího města. Zásobování jídlem, pitnou vodou a dalšími životně důležitými věcmi je neustálou výzvou. Většinu návštěvníků také třeba překvapovalo, že kolem tábora není žádný plot – obyvatelé tábora se mohou volně pohybovat v místní komunitě a místní naopak často chodí do tábora.

Hrozilo ti niekedy nebezpečenstvo (ohrozoval niekto/niečo tvoj život)?

Já jsem naštěstí nikdy nebyla v přímém ohrožení – možná jen při pár střetnutích s jedovatými hady. Na některé z mých kolegů se ale střílelo a několikrát jsme se stali terčem vloupání. Musela jsem si zvyknout na přísná bezpečnostní opatření – například cestování v konvojích s ozbrojeným doprovodem a velmi omezené možnosti pohybu.

Spolupracovala si na projektoch s ľuďmi z ČR alebo SR?

Ne přímo. Několik let před odjezdem do východní Afriky jsem žila v USA a většina mých pracovních vazeb byla tam. Shodou okolností ale na projekt, který jsem rozvíjela v Etiopii, pořádali vloni veřejnou sbírku slovenští jezuité – svět je zkrátka malý!

Ako si sa cítila ako migrantka v Keni či v Etiópii?

Protože jsem se barvou pleti „vyjímala“, byla jsem neustálým terčem pozornosti. Všichni vždy přesně věděli, kde jsem byla, s kým jsem tam mluvila atd. – takže jsem si musela zvyknout na téměř nulové soukromí. Samozřejmě jsem se musela naučit zacházet se spoustou kulturních odlišností.

Ako si dokázala prekonať kultúrny šok? Na čo si si aj po roku či dvoch nedokázala zvyknúť (v rámci tamtojšej kultúry)?

Do Afriky jsem přijížděla po zkušenosti s životem v několika různých zemích a po celkem intenzivní přípravě, takže jsem částečně věděla, na co si musím dávat pozor u sebe i u ostatních. Často jsem byla jedinou ženou a vedla jsem týmy mužů, kteří byly starší než já – což bylo v místním kulturním kontextu řekněme nezvyklé. Trochu mě mrzelo, že pro

mé spolupracovníky bylo někdy jednodušší – udělat ze mě „skoro-muže“ a jednoho „z nich“, než akceptovat, že ženy obecně mohou pracovat na řídicích pozicích.

Ako si kultúrne citlivela v afrických krajinách (v čom tá terénna práca posilnila a čo ti naopak vzala)?

Myslím, že jsem se od svých kolegů i našich klientů a klientek naučila hodně o komunikaci. Kenští kolegové často mluvili o nutnosti udržet „harmonii“ – tedy řešit věci dohodou a konsensem, ne konfrontací. Většinou takové rozhovory déle trvaly a vyžadovaly dost trpělivosti, ale na konci měl člověk pocit, že si opravdu navzájem více rozumíme – ne, že se jeden „prosadil“, nebo někoho „dotlačil“ k řešení. Lidé pak to, co bylo dohodnuté, více vzali „za své.“

Trochu mě mrzelo, že pro mé spolupracovníky bylo někdy jednodušší – udělat ze mě „skoro-muže“ a jednoho „z nich“, než akceptovat, že ženy obecně mohou pracovat na řídicích pozicích.

Odporčila by si mladým ľuďom rozvojový dobrovoľnícky pobyt či stáž v rozvojovej krajine?

Myslím, že dobrovolnictví nebo stáž v rozvojovém projektu změni a obohatí život člověka. Zároveň myslím, že je velmi důležité před takovou cestou poctivě reflektovat své motivace a očekávání a dobře se připravit pod vedením někoho, kdo už takovou zkušenost podstoupil.

Prečo si sa rozhodla vrátiť sa domov a prečo si si vybrala ako svoje nové pôsobisko Slovensko?

Jedna kamarádka mi při mém odjezdu z Etiopie říkala, že je nejvyšší čas, abych se „vykrmila.“ Měla svým způsobem pravdu – po třech letech v náročných a izolovaných podmínkách uprchlických táborů jsem cítila, že potřebuji změnit prostředí a trochu zpomalit po intenzivním tempu humanitární práce. Chtěla jsem ale i nadále dělat zajímavou a smysluplnou práci v mém oboru a řekla jsem si, že zakotvím někde ve střední Evropě. První zajímavá nabídka přišla ze Slovenska.

V čom vidíš potenciál Slovenskej katolíckej charity?

Myslím, že SKCH má hodně možností, jak dobře sloužit lidem na Slovensku i v zahraničí. Síť charit může mnoho získat propojením místních velmi „osobních“ projektů s mezinárodními sítěmi a možnostmi ovlivňovat tvorbu politik – zasahujících široké spektrum lidí. Já osobně se ve své práci snažím dávat dohromady službu, vycházející z křesťanské tradice a profesionální – teoreticky ukotvenou práci. Myslím, že SKCH míří přesně tímto směrem.

V čom spočíva tvoja práca na projekte Bakhita II?

Projekt Bakhita už 2 roky poskytuje psychologickou, sociální a pedagogickou asistenci dětem ze zahraničí, které se octli na území Slovenské republiky bez doprovodu rodičů. Tyto děti často pochází z oblastí – postižených konflikty či přírodními katastrofami a potřebují intenzivní pomoc při integraci do slovenské společnosti. Součástí mé práce je i hledání nových způsobů, jak by SKCH mohla reagovat na různé výzvy v oblasti migrace a pomoci cizincům.

Akú úlohu plní SR z pohľadu migrácie – akou sme krajinou a prečo?

Určitá část cizinců považuje Slovensko za cíl svého putování, většina cizinců ale má v plánu cestovat dál do zemí západní Evropy a Slovensko je pro ně jen tzv. transitní zemí. A samozřejmě je potřeba pamatovat i na to, že mnoho Slováků také odchází z různých důvodů do zahraničí a jsme tedy i tzv. zemí původu – z pohledu sledování migračním toků.

Ako komunikuješ s klientmi a klientkami, ktorí na Slovensko prichádzajú z ázijských či afrických krajín (kde si človek s angličtinou či francúzštinou nevystačí)?

Velmi mě překvapuje, jak rychle se děti s pomocí našich pedagožek učí slovensky. Hlavně v začátcích je ale komunikace velmi těžká. Jednou za čas dokážeme zajistit překladatele pro jazyky, které jsou na Slovensku málo obvyklé. Do budoucna bych ráda hledala nová kreativní řešení tohoto problému – třeba s využitím internetu.

Je povedomie verejnosti (verejná informovanosť) o problematike migrácie v SR dostatočná?

Zdá se mi (a výzkumy tomu nasvědčují), že lidé mají často pocit, že cizinců na Slovensku je mnohem více, než je pravda ve skutečnosti. Když se zeptáte lidí na ulici, řeknou vám třeba, že v SR je půl miliónu migrantů. Pravda ale je, že cizinců v SR je jen 0,6 % z celkové populace. Navíc toto

foto: Petra Daňková

Čo ťa prekvapí počas návštev detských domovov pre maloletých cudzincov bez sprievodu?

Velmi na mě zapůsobilo, jak statečné ty děti jsou. Při příchodu často vůbec neví, v jaké zemi se octli, co se stalo s jejich rodiči a jaké mají na Slovensku možnosti. Když si představím sebe ve věku 10 či 14 let – nevím, jak bych něco takového dokázala.

číslo zahrnuje i migranty z ostatních zemí EÚ, tedy třeba i mě – jako migrantku z České republiky. Udělalo by mi velkou radost, kdyby lidé poznali příběhy konkrétních migrantů a více věřili – že málokdo opustí svůj domov a vydá se na nejistou cestu do neznáma bez velmi pádných důvodů. Pomocť by nám mohlo i srovnání s lidmi, kteří v minulosti kvůli politické či náboženské represi museli odejít do zahraničí ze Slovenska.

Božena Baluchová

foto: Michal Fuller

Maloletí utečenci ako skupinka migrantov na Slovensku

Jedným z prejavov globalizačných procesov je migrácia obyvateľstva, ktorá je spolu s pôrodnosťou a úmrtnosťou kľúčovým prvkom v procese populačného vývoja a výrazne ovplyvňuje spoločenské a kultúrne zmeny obyvateľstva.

Každý rok prináša nové neuveriteľné technické zázraky, nachádzame sa v ére dynamického životného štýlu, rýchleho prenosu informácií a globalizácie svetovej ekonomiky a politiky. Musíme pripustiť, že migrácia obyvateľstva je jedným z prejavov globalizácie.

Koho považujeme za migranta či migrantku

Žijú medzi nami. Migranti a migrantky. Sú takí ako my. Niektorí sa líšia iba svojím vzhľadom, farbou pleti alebo vlasov. Niekedy ich ani nevnímame. Niekedy nás upútajú. Keď si ich všimneme neraz nám v hlave skrsne myšlienka: „Kto to je? Odkiaľ pochádza? Ako sa sem dostal a prečo sem prišiel?“

Zaujímali ste sa niekedy o nich – ako žijú medzi nami? Koho vlastne považujeme za mi-

granta? Podľa údajov OSN žije dnes vo svete okolo 215 miliónov migrantov – osôb, ktoré menia miesto svojho trvalého pobytu z jednej krajiny do druhej. Sťahovanie z jednej do druhej krajiny patrilo po stáročia k zvyčajnému spôsobu prežitia veľkého množstva ľudí. Osud migrantov zakúsili aj známe osobnosti, ktoré významnou mierou ovplyvnili vývoj ľudstva: Albert Einstein, Henry Kissinger či Sigmund Freud. Zoznam svetových osobností, ktoré žili mimo územia svojej domovskej vlasti, by bol veľmi dlhý.

Migrácia je prirodzený jav, sprevádzajúci ľudskú spoločnosť od jej vzniku. Migrácia bola vždy súčasťou geografického a ekonomického rozmachu veľmocí, ale zároveň bola a je aj dôsledkom konfliktov a chudoby. Vždy bola a bude prirodzenou stratégiou ľudí na zlepšenie

kvality života alebo získanie nových skúseností. Migrujú muži, ženy, deti. Najzraniteľnejšou skupinou klientov či klientiek sú ženy a deti. Do Európy prichádzajú z rôznych príčin, ako sú ozbrojené konflikty, etnické a náboženské prenasledovanie, nútené premiestňovanie obyvateľstva, nútená práca, chudoba, zneužívanie a zanedbávanie a tiež obchodovanie za účelom zneužívania.

Prevádzачi, oklamané deti a slovko: azyl

Na Slovensko každoročne prichádzajú aj maloletí bez sprievodu. Sú to osoby, ktoré nedosiahli plnoletosť a nie sú ani sprevádzané dospelými, ktorí by boli za ne zodpovední podľa práva alebo na základe zvyku (rodičia, poručníci, alebo opatrovatelia). Tieto deti mnohokrát ani nevedia, ako sa k nám dostali.

foto: Michal Fuller

Niektorí ich len vysadí z auta, a naviac im povie, že sú v Nemecku (pričom sa nachádzajú práve na našom území). Oklamaní svojimi prevádzачmi, často bez stravy, v lese – nevedia ako ďalej. Na cestu si nespomínajú, nevedia cez ktoré krajiny išli. Niekedy sa stane, že skupinku prevádzачi rozdelia a členov dajú do iných krajín, ako sa s nimi dohodli. Pamätajú si len to, ako ich nejakí ujovia a tety odviekli na políciu, kde hovorili o tom, kto sú a prečo sa nachádzajú u nás. Poučení svojimi prevádzачmi vedia, že majú povedať slovko: „azyl“. A tak sa dostávajú k nám – do Detského domova pre maloletých bez sprievodu. Často bývajú veľmi unavení po namáhavej ceste, neumytí, dezorientovaní, ustráchaní, vysilení. Nevedia kde sú, čo s nimi bude ďalej a čo ich čaká v krajine, do ktorej sa dostali. Polícia po odchyte takéhoto dieťaťa informuje príslušný úrad práce, ktorý ustanoví maloletému opatrovníka. Opatrovník zastupuje jeho rodiča a koná v jeho mene v azylovej procedúre na Slovensku, nachádza a navrhuje situácie dieťaťa v jeho najlepšom záujme s trvalým a dlhodobým riešením.

Spríjemniť deťom pobyt na Slovensku

V domove pre maloletých bez sprievodu pôsobím ako sociálna poradkyňa. Mojou úlohou je zabezpečiť týmto deťom voľnočasové aktivity, porozprávať sa s nimi o ich živote a po-

kúsiť sa aspoň trochu zmierniť ich momentálnu situáciu. Veľmi ich trápi, čo je s ich rodinami. Sú si vedomí toho, že už nikdy nemusia vidieť svojich najbližších – mamu, otca, súrodencov. Vieme si my vôbec predstaviť, že by sme mali 12 rokov a boli by sme odlúčení od svojich rodičov v inej krajine? Vieme byť vďační za to, čo máme? Tieto deti sú veľmi skromné, podelili by sa s vami aj o posledné. Môžeme sa od nich mnohému priučiť (hlavne skromnosti).

Sú si vedomí toho, že už nikdy nemusia vidieť svojich najbližších – mamu, otca, súrodencov.

Deti sa veľmi potešia čomukoľvek – vašej prítomnosti, spoločnej hre obľúbeného futbalu, či návšteve kina. Veľkým zážitkom bolo pre mojich zverencov, keď som ich po prvý raz vzala do 3D kina na rozprávku Kráska a Zvieratá. Boli veľmi vďační, ďakovali veľa-krát, nevnímali to ako samozrejmosť. Vďaka týmto deťom som prišla na to, aké veľmi je dôležité objatie. Objatie, ktorým vyjadrujeme svoju lásku k ľuďom v našom okolí. Vďaka takémuto objatiu od mojich malých klientov sa utvrdzujem v tom, že sa oplatí pracovať s nimi a dať im nádej – naučiť ich jazyk a pomôcť im naplniť túžby a prania.

Čo bude po osemnástke

Tieto deti majú niekedy veľmi ružové okuliare a predstavujú si, že keď budú mať 18 rokov, odídu z detského domova a začnú zarábať. Neuvedomujú si, že na to treba vedieť náš jazyk tak dobre, aby sa dohodorili. Neuvedomujú si niekedy cenu práce, ubytovania a stravovania v SR. A to bude našou úlohou do budúcnosti – zložiť im ružové okuliare a postaviť ich do reality.

Viem, že oni chcú pracovať – aby mohli svojej rodine poslať peniaze do cudziny, aby mali za čo žiť, aby netrpeli chudobou a mali aspoň aký-taký životný štandard. Niektorých možno práve rodina poslala za hranice domoviny – za lepším životom bez prenasledovania, vojnových konfliktov. Nie všetci, ktorých spoznáme v detskom domove, chcú naozaj zostať na Slovensku. Niektorí utekajú za vidinou lepších možností do iných krajín – sme pre nich len tranzitnou krajinou. Ale tí, čo chcú plnohodnotne žiť v našej krajine, ostávajú tu do dospelosti a snažia sa zlepšiť svoje šance. Niektorí školu nenavštevovali a nevedia písať svojím jazykom, no v ich očiach vidíte silné rozhodnutie a odhodlanie – učiť sa, aby tu mohli ostať. Tým venujeme maximum energie, času a lásky...

Lenka Berová
sociálna poradkyňa DD pre MBS
Horné Orechové

Stretnutie s potenciálnymi obeťami obchodovania s ľuďmi

Slovensko asi nepatrí medzi vysnívané zaslúbené krajiny. Napriek tomu sa často stáva neplánovanou konečnou stanicou mnohých cudzincov a cudziniiek – keď ich na hranici Schengenu chytiť bez povolení na vstup policajné hliadky. Možno sú i takí, čo sa potešia už len z prekročenia „magickej čiary“, oddeľujúcej lepšie a horší život (ako si to mnohí predstavujú). Väčšina z nich však dúfa v úspešnú cestu až na západ – kde má byť všetko lepšie...

Napriek prianiam či rôznym plánom však takíto ľudia končia na Slovensku – ako žiadatelia o azyl v zariadeniach, známych medzi laikmi ako utečenecké tábory. Vzhľadom na úzke prepojenie obchodovania s ľuďmi a migrácie: Slovenská katolícka charita už štvrtý rok vysielá (v rámci projektu Stop obchodovaniu s ľuďmi) svoje lektorky do rôznych častí SR – aby v „táboroch“ vyhľadávali obeť obchodovania s ľuďmi a šířili informácie o rizikách práce v zahraničí a najmä nástrahách či praktických tohto druhu obchodovania.

Odlíšná minulosť, no možno spoločná budúcnosť

Prechádzam povinnou policajnou kontrolou na vstupnej bráne. Zapisujú si moje údaje, vracajú doklady a posielajú ma za vedúcim zariadenia. Budova je tichá, chodba prázdna. Uvažujem, čo ma za jej múrmi čaká. Vedúci ma vedie do ďalšej časti, kde stretávame prvých cudzincov. Zdravíme sa. Niektorí nadšene skúšajú svoju lámanú slovenčinu – pýtajú sa: ako sa mám, kto som. Učebňa, kde strávim minimálne ďalšie dve hodiny, pôsobí príjemne. Vitríny sú plné farebných, ručne vyrobených dekorácií – z rôznych kultúr a krajín. Čoraz viac si uvedomujem, že ma čaká stretnutie s úplne inými príbehmi a minulosťou ľudí, ako sú tie, ktoré poznám bežne. Lepšie povedané: zrejme vôbec nebudem vedieť, čo ich minulosť skrýva. Určite je však iná, ako tá naša. Je v nej skrytý dôvod: opustiť natrvalo svoju rodnú krajinu, spraviť krok do neznáma, riskovať – vo viere, že budúcnosť bude lepšia. Je v nej nezriedka rozhodnutie: spojiť sily celej širokej rodiny a známych, vyzbierať prostriedky na cestu za lepším životom – či už na samotný dopravný prostriedok, študijný pobyt neďaleko Schengenu alebo do vrečka prevádzkačom, ktorí lesné cesty na hranici poznajú a môžu pomôcť s presunom „na druhú stranu“.

Skupina sa pomaly trúsi do miestnosti. V tvárach badám neistotu, očakávanie, v niektorých neochotu i nezáujem. Tipujem si potichu, kto odkiaľ pochádza. Viem odhadnúť len kontinent či približnú oblasť sveta. Ľudia si však v učebni sadajú po skupinkách – „so svojimi“. Pri snahe o úvodné nadviazanie kontaktu zisťujem, ktorá časť triedy odkiaľ je. Aspoň si ľahšie zapamätám krajiny ich pôvodu: Kongo, Somálsko, Afganistan, Čína, Pakistan... Premýšľam, čo všetko absolvovali, aby sa sem dostali.

Zvýšenie povedomia u potenciálnych obeť

Niektorí sú v zariadení úplne noví a sami netušia, čo ich čaká. Niektorí sú na Slovensku už niekoľko rokov, sú schopní rozumieť a po slovensky komunikovať. Pokúšajú sa dostať u nás azyl a tak často kolujú po jednotlivých táboroch. Po zamietnutí žiadosti skúšajú šťastie znova a znova – kým sa dá.

Každý reaguje na svoju situáciu inak. Niektorí pôsobia ustráchané, niektorí apaticky, niekto si frustráciu ventiluje agresivitou – aspoň verbálne, ak iná možnosť nie je. Uvedomujem si, že aj pri maximálnej snahe som len ďalšou z „domácich“, ktorá ich situáciu nikdy nepochopí. A ani nemôže pochopiť. Môže byť ďalšou z možností, ako sa dostať k novým informáciám, ktoré by mohli pomôcť, ale nemôže pochopiť.

Pri predstavení témy prednášky (o obchodovaní s ľuďmi) pozorujem reakcie. Zopár cudzincov v miestnosti vie, alebo aspoň tuší, čo obchodovanie s ľuďmi znamená. Niekoľko o ňom nepočuli nikdy. Prekvapuje ma však, keď sa niektorí cítia byť dotknutí. Jeden sa pýta priamo – prečo som to prišla rozprávať práve im. Prečo si myslím, že by mali byť potenciálnymi obeťami práve oni. Sú predsa z tvrdých podmienok, vedľa sa postarať sami o seba, vedľa odhadnúť ľudí – ak vznikne problém, a vyriešiť si ho sami. Určite by si ich žiadna mafia nechtyla a nepoužila. Nie sú žiaden „druhý level“. A tak debatujeme... Áno, sú takí, ktorí sa nespohľadnú na informácie nikoho: dokážu zo Slovenska utiecť aj bez pomoci ďalšieho prevádzkača, bez prítomnosti a podpory iného cudzinca, blízkeho človeka (s ktorým sa dostali až sem). Stále sú však v nevýhode, často bez platných dokladov, bez znalosti jazyka danej krajiny, v ťažkej situácii, s potrebou zaradiť sa, nájsť si prácu a mať príjem. Priam ideálne obeť pre obchodníkov s ľuďmi. Naviac: nikto ich nebude hľadať. S rodinou sú v kontakte občas – potrvá, kým zistia, že sa niečo stalo (ak vôbec). U nás sa bude konštatovať, že „viacerí mladí chlapci z Moldavska sa nám nevrátili“. Nikto však nezistí – prečo. Po mnohých sa jednoducho zľahne zem.

Nepustiť doklady z rúk

Po prednáške pomaly odchádzam zo zariadenia. Zdá sa, že nikto zo zúčastnených osobnú skúsenosť s obchodovaním s ľuďmi (OSL) doteraz nemal. To je dobré. Na druhej strane uvažujem, či by niekto (s tak neistou budúcnosťou) otváral na požiadanie svoju minulosť – najmä ak by ukrývala ťaživé tajomstvo. Alebo či by niekto z nich uvažoval o rizikách, ktorým sa momentálne vystavuje, práve vtedy, keď potrebuje byť silný a veriť, že jeho budúcnosť prinesie dobré veci.

Zostáva dúfať, že v prípade ohrozenia zabliká oná pomyselná kontrola – a nikto z nich v žiadnom prípade nepustí svoje doklady z rúk. Že napriek svojej ťažkej situácii a malej šanci na možnosť legálnej práce podľa pravidiel rozpozna znaky nekalých praktík obchodníkov – tých, ktorí profitujú z biedy a bezvýhodiskovej reality mnohých imigrantov a neostýchajú sa z nich spraviť novodobých otrokov.

Karolína Tobiašová

foto: Michal Fuller

Maloletí cudzinci bez sprievodu

„Kedy sa stretnem s mamou? Kedy budeme spolu celá rodina? Kedy budeme môcť jesť spolu zmrzlinu?“ – pýtajú sa ma mladšie deti. Tie staršie sa skôr zameriavajú na osamostatnenie: „Chcem financovať rodinu doma... Potrebujem zamestnanie.“ To sú všetko plány a otázky, ktoré si kladú deti v azylom pobyte na Slovensku.

Pracujem ako psychologička v Detskom domove pre maloletých cudzincov bez sprievodu v Hornom Orechovom, kde bývajú utečenci zadržaní pri prechode našou krajinou. Sú to zväčša deti, ktorých chudoba v rodnej krajine (Afganistan, Somálsko) donútila cestovať za lepším životom. Dúfajú, že raz budú môcť svojou prácou zabezpečiť svoju rodinu a ponúknuť kvalitnejší život. Tie mladšie, ktoré boli pri preprave rozdelené, chcú byť čo najskôr s rodinou, ktorá sa snaží získať v niektorej z krajín EÚ o azyl.

Na Slovensko ľudia prichádzajú často so skreslenými informáciami o tom, ako budú pracovať či bývať (vrátane ich existencie v novej kultúre). Z krajiny svojho pôvodu a z transportu za novým životom si so sebou nesú batoh problémov, s ktorými sa stretli. Keď prejde obdobie prvotnej adaptácie a imigrant už nemusí bojovať o svoju existenciu – vynoria sa problémy, súvisiace s nadmerným stresom. Často sa totiž stretli s násilím, alebo ťažkými traumatickými udalosťami, ktoré spre-vádzali silný stres, bezmocnosť a hrôzu. Ide o politické, či náboženské prenasledovanie, nepokoje v krajine, vojnu... Týmto témam sa vyhýbajú, pretože okrem sociálnych problémov im spôsobujú aj emocionálnu záťaž. V psychosomatickej rovine sa to prejavuje nechúťou do jedla, slabým spánkom, alebo napríklad prílišnou ospalosťou.

Príchod dieťaťa do Horného Orechového sa zvyčajne viaže s vyšetrením, kde je potrebné zhodnotiť zdravotný stav malého klienta. Ak lekár potvrdí, že dieťa je zdravé, presťahuje sa do pobytovej časti. V tejto etape sa začína moja práca – práca psychologičky. Pomáham deťom zvládnuť adaptáciu v novom prostredí či kultúre. V práci psychológa je základom dobrý vzťah, ktorý má byť napokon liečivý. Pracujeme v skupine, alebo individuálne. Psychologické rozhovory sú niekedy náročné, pretože tam vystupuje často jazyková bariéra (napr. chlapec ovláda iba perzštinu, nie angličtinu). V takom prípade sa snažím najmä v úvode zapájať klienta do skupiny s inými deťmi z ich rodnej krajiny a rozvíjať ich vzťahy navzájom. Na toto využívam rôzne hry, či formy arteterapie, ktoré nás navzájom zblížujú. Tieto priateľstvá deťom môžu pomôcť pri osamostatňovaní sa. Myšlienka, že mám niekoho, na koho sa môžem tam vonku obrátiť, je sama o sebe upokojujúca.

Okrem týchto činností v spolupráci so sociálnym poradcom, využívame aktivity na ciele odbúravanie stresu – formou záujmových, športových aktivít, či podporných rozhovorov. Migranti, žiadajúci o azyl (s ktorými sa stretávame), zvyčajne s nami dobre spolupracujú. Aj napriek ťažkým udalostiam, ktoré v živote zažili, ich sprevádza úsmev. Ich detské oči, ktoré sa na nás upierajú, vyjadrujú potrebu lásky a prijatia. No stretnutie s deťmi, ktoré na nás čakajú, prináša otázku – ako budú fungovať ďalej? Ako ich asi prijme spoločnosť...

Andrea Križanová

Foto: Palo Marković

Neprivierať oči nad neviditeľnou migráciou v rámci Európy

Hoci sú hranice tohto moderného európskeho spoločenstva pomyselne zmazané a človek sa môže za prácou či poznaním slobodne presúvať z krajiny do krajiny – nie všetko je v praxi tak ideálne. Migranti a migrantky stále nie sú dostatočne integrovaní, hoci politickí predstavitelia to prezentujú na verejnosti inak. Medzi viditeľnými a neviditeľnými imigrantmi/kami nie je až taký rozdiel...

Moje kamarátky – tri mladé ženy, občianky Európskej únie, si svoju pozíciu uvedomujú veľmi dobre. Saskia Heijltjes je čerstvo vydatá 29-ročná Holanďanka, žijúca s manželom v Paríži, kam sa presťahovali kvôli jeho práci. Saskia nehovorí po francúzsky, je neza-

mestnaná a obáva sa, že si v Paríži nezvykne. Pri zmienke o možnosti návratu do Utrechtu sa jej oči zalesknú – v tomto holandskom meste by si rýchlo našla prácu, aj by s radosťou začala premýšľať o založení si rodiny. Všetko však záleží od manželovho rozhodnutia – zostať alebo sa presunúť inam.

Zraniteľné skupiny diskriminované ako prvé

Jean-Anne Kennedy (27-ročná Írka) donedávna zamestnávaná Bruselom (projekty Mládež v akcii, Medzinárodná asociácia pre náhradnú starostlivosť detí), žije v holandskom Delfte. Po holandsky sa učí pomaly, veď všade si zatiaľ vystačila s angličtinou. Kvôli koordiná-

cii a evaluácii medzinárodných mládežníckych projektov cestuje niekoľkokrát do mesiaca do rôznych európskych destinácií ako novodobá nomádka – vo svojej taške má zbalený celý svoj život. Aj svoj osobný artefakt – perinku, do ktorej bola matkou zabalená po narodení, ktorú mala pri sebe celé detstvo v početnej írskej rodine, a ktorá jej prirástla trochu „fetišisticky“ k srdcu – hoci dnes už je vyťahaná a zašedlá.

Nepripúšťať si diskrimináciu

Diskrimináciu na základe národnosti či pohlavia si doteraz absolútne nepripúšťala. Až pokým neabsolvovala v Holandsku niekoľko návštev lekára a zdravotníckych prehliadok – kde by bola bez svojho priateľa či tlmočníka stratená. Ľudia v Holandsku síce hovoria dobre po anglicky, ale na oficiálnych miestach treba preferujú svoj domovský jazyk!

Beryl Valpoort je 28-ročná energická žena, pripomínajúca svojim prejavom Sestru v akcii (Whoopi Goldberg). Mohutná černoška s vrčkami na hlave, hlasným smiechom a pohybmi do rytmu salsy, upúta na seba okamžite pozornosť. Multizamestnaná slobodná žena sa presídlila z Amsterdamu do Rotterdamu, pretože tam je život lacnejší – mohla si dovoliť konečne kúpu domu. Väčšinu svojej rodiny má v Suriname, kde robia post-koloniálni Holanďania veľký biznis. Pre ľudí z tejto krajiny by rada raz spravila viac. Zatiaľ prezentuje aspoň ich kultúru a predáva AfroCandy sweets – cukríky v holandských obchodíkoch. Originálnym sladkostiam navrhla jedinečný dizajn, nosí ich všade so sebou a hrdo ponúka ľuďom na ochutnanie – s úprimnou prezentáciou ich pôvodu.

Dokument o neviditeľnej migrácii

Beryl, Jean-Anne aj Saskia majú veľa spoločného. Stretla som sa s nimi v konkrétny čas na konkrétnom mieste (v decembri 2011 v nemeckom Huttene). Šlo o anti-diskriminačný tréning, založený na rovesníckom a interkultúrnem učení v záujme pracovať na sebe – objaviť v sebe skryté predsudky, bojovať s nimi a objavenú možnosť odstránenia stereotypov aplikovať ďalej v spoločnosti na lokálnej, národnej či medzinárodnej úrovni. Tieto ženy sa snažia o zmazanie hraníc – geografických, ale aj tých v ľudskom myslení. No všetky tri si zároveň uvedomujú, aká je naša spoločnosť stereotypná a ako ťažko sa bojuje s degradovaním či vylúčením osobnosti. Ako ľudí stále vedome aj podvedome škatuľujeme a znemožňujeme im úplnú integráciu. Ako nové osoby v našom okolí hodnotíme na základe vizuálnych charakteristík (pohlavie, farba pleti, fyzická spôsobilosť, vek, oblečenie a nosené symboly), pričom si nedáme námahu ísť v ich poznávaní viac do hĺbky – do neviditeľných sfér (politické či náboženské vyznanie, záľuby, vzdelanie a ka-

riérny rast, vyznávané rodinné hodnoty atď.).

Tieto mladé ženy sa snažia odstraňovať diskrimináciu vo svojom okolí, hoci nie vždy je to jednoduché. Najmä ak môžu byť vylúčené spoločnosťou aj ony samotné – pre svoje pohlavie/rod, farbu pleti, národnosť, krajinu pôvodu – hoci si myslíme, že samotným Európankam sa to stať v Európe nemôže... Snahy týchto žien – neviditeľných migrantiek som sa snažila pretažiť do dokumentárneho filmu „Invisible IM-migrants“, ktorý som so svojím multikultúrnym tímom nakrútila toto leto v Holandsku a ktorý by sa mohol objaviť na festivaloch už túto jeseň.

Z koho máme na Slovensku strach

Kolko prejavov diskriminácie či sociálneho vylúčenia musí človek absolvovať či vidieť na vlastné oči, aby precítil a zmenil svoj doterajší postoj – názor na niektorých ľudí, názor na inakosť? Je dôležité, aby si imigranti/ky vo svojej novej krajine pôsobiska zachovali svoju kultúrnu identitu a nezaradili sa do anonymnej uniformovanej masy? Kto musí urobiť aké ústupky? Kto má právo hodnotiť iných ľudí na základe prvotného stretnutia (bez poznania jeho backgroundu a životného priorít)? Na tieto a ďalšie otázky som sa snažila odpovedať prostredníctvom svojho filmárskeho pohľadu na neviditeľnú migráciu v Európe, pričom naozaj nebolo treba ísť za zobrazením diskriminovania migrantov/iek na africký kontinent. V Európe sa toho dá vidieť tiež dosť, hoci ľudia v rámci Európy nemuseli byť do migrácie nútení násilne.

Neuvedomujeme si však, že ľudia sú individuality a majú svoje viditeľné a neviditeľné identity – ktoré nemožno odhaliť pri prvom stretnutí.

Obyvatelia a obyvateľky SR majú strach z nepoznaného, veria nepodloženým správam z vysielania komerčných televízií a bulvárnych denníkov, nesprávne chápú príčiny a dôsledky migrácie – trendu, ktorý Slovensko zatiaľ nepostihol tak výrazne, ako ostatné európske krajiny. Keby sme sa pozreli do Holandska, Nemecka či Francúzska – tam sa počet imigrantov/iek odhaduje už na milióny, nie na tisíce ako u nás. Podľa výskumov Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM) a Nadácie Milana Šimečku: „Cudzinci berú Slovákom prácu, rozširujú nebezpečné choroby a zvyšujú kriminalitu – to sú tri najčastejšie stereotypy ľudí na Slovensku o migrantoch z cudzích krajín.“ Azda netreba podotýkať, že všetky tvrdenia sú v rámci nášho regiónu nesprávne. Anglicko, Nemecko a Francúzsko je naozaj omnoho viac

konfrontované problematikou (a politikou) migrácie – po Arabskej jari 2011 sa prívál imigrantov/iek ešte zvýšil.

Stáť cez Erasmus je tiež migráciou

Pochopeniu významu migrácie (jej pozitív aj negatív), ako aj potreby integrácie a scitlivovania obyvateľstva SR môže napomôcť interkultúrne učenie (rôzne typy antidiskriminačných tréningov, globálne vzdelávanie na školách, anti-bias tréningy na dennej báze). Na Slovensku treba začať školením mladých ľudí (študentov/iek ZŠ a SŠ), ktorí možno budú ochotní, či možno nútení odísť v budúcnosti do zahraničia – možno len na jeden semester ako študenti/ky v rámci mobility Erasmus, no možno natrvalo – ako pracovníčky nadnárodných firiem. Stanú sa z nich neviditeľní migranti/ky – pokiaľ ostanú v rámci regiónu EÚ a budú dokonalo ovládať jazyk hostujúcej krajiny – nebudú vytrčať z davu (svojou farbou pleti, sexuálnou orientáciou, kultúrnou identitou, prejavmi náboženstva atď.).

Ak sa však za štúdiom či prácou vyberú mladí Slováci/ky na iný kontinent – do Strednej či Južnej Ameriky, Ázie či nebudaj Afriky – tam môžu naplno zažiť odozvy na svoju inakosť (v negatívnom, ale aj pozitívnom slova zmysle). Vtedy si možno najlepšie uvedomiť význam slov: identita, kultúra, diverzita. Práve toto precitnutie do reality a uvedomenie si významu migrácie aj existencie neviditeľných migrantov/iek mal za úlohu priniesť môj dokument.

Všetci občas nálepkujeme

Všetci občas sklízneme do roviny nálepkovania/škatuľkovania nových, nepoznaných ľudí v našom okolí (nového suseda v paneláku či spolužiaka v triede) na základe kultúrne daných termínov. Neuvedomujeme si však, že ľudia sú individuality a majú svoje viditeľné a neviditeľné identity – ktoré nemožno odhaliť pri prvom stretnutí. Fakty, ktoré môžeme v rámci opisu osoby pri prvom stretnutí (na prvý pohľad) uviesť, sú zväčša očividné veci: pohlavie, vek, výška, váha, farba vlasov, opis oblečenia. Lenže tento opis je príliš povrchný, nemali by sme sa s ním uspokojiť. Zároveň nemožno ostať ani v rovine dohadov a predpokladov na základe dešifrovania symbolov (rodinný stav, keď má niekto na prste snubný prsteň; odčítanie náboženstva, ak má osoba na krku dávidovu hviezdu či kríž). V poznávaní osobnosti a chápaní jej motívov správania treba ísť (na základe budovania dôvery, otvorenia sa a diskusie v bezpečnom prostredí) do hĺbky a spoznať aj to, čo je pod povrchom – na prvý pohľad neviditeľné...

Božena Baluchová

Migrácia rezonuje aj v témach filmovej prehliadky Jeden svet

Prípravy na tohtoročný festival Jeden svet sú v plnom prúde, organizačný tím má vybraných viac ako 60 dokumentov z prevažne zahraničnej produkcie. Novinkou je nová webová stránka aj trvanie festivalu – o deň dlhšie. Riaditeľka festivalu Nora Beňáková v nasledujúcom rozhovore predstaví dokumenty, na ktoré sa divácka obec môže v dňoch 3. – 9. decembra tešiť v Bratislave (neskôr aj v regiónoch SR).

Čaká divácku obec tento rok nejaká novinka v organizovaní či ponuke festivalu?

Tento rok sa snažíme získať aktívneho diváka, ktorý sa môže zapojiť do premietania vybraných dokumentov v rámci aktivity: „Premietať aj Ty!“. Tento človek môže zorganizovať súkromnú projekciu pre svojich priateľov, rodinu, kolegov či spolužiakov. V ponuke je už pred začiatkom festivalu 6 filmov z minulého ročníka, po bratislavskej časti festivalu k nim pribudnú čerstvé tituly.

Názvy sekcií ostávajú z roka na rok nemenné, alebo ich modifikujete podľa toho, čo sa práve deje vo svete?

Niektoré sekcie sú tradičné, ako napríklad: Máte právo vedieť (investatívne snímky), Slovenský dokumentárny film, Zabudnuté príbehy (reflexia našej minulosti), či Jeden svet deťom. Ostatné aktualizujeme – podľa diania vo svete či u nás. Tento rok divácku obec určite zaujme sekcia Nedáme sa umlčať (o aktivitách ľudí v Tunisku, Egypte, v Bahrajne, ale aj v tradičných demokraciách v Európe a v USA). Jedným z najlepších spôsobov – ako vyjadriť svoje názory, či ako protestovať proti nepriaznivým spoločenským pomerom je práve umenie. Presvedčia vás o tom filmy zo sekcie ARTivizmus či Zelená revolúcia. Ľudia totiž musia protestovať kvôli ochrane životného prostredia, kvôli výrubu stromov alebo jadrovej energii.

A čo ďalšie ľudskoprávne témy – problematika diskriminácie na základe veku či pohlavia?

Ženy takmer na celom svete musia stále bojovať o svoje práva – viac ako muži. V niektorých krajinách aj s nasadením vlastného života. Sekcia Ženy v prvej línii prináša filmy práve o nich. No a na našom festivale sa tematicky dotkneme aj problematiky starnutia – konkrétne v sekcii Veku navzdory.

Aký film na tému migrácie (nielen utečenectva) by si nám odporučila z minulých ročníkov Jedného sveta?

V pamäti mi utkvel film „Z Barmy až na Mars“. Rozpráva o tom, ako sa 40 000 Karenov (príslušníkov etnickej menšiny) uchýlilo do utečenecského tábora na barmsko-thajskej hranici pred prenasledovaním zo strany barmskej vojenskej junty. Práve tam už pätnásť rokov žije i rodina strojného inžiniera Thawa Htooa či rodina farmára Joa-Kaa, na ktorých sa vďaka práci humanitárnych organizácií usmeje šťastie v podobe nového domova v britskom Sheffielde.

Dokumenty o problematike migrácie väčšinou nepatria medzi tie veselé – s nádejou na konci. Končí tento film happy-endom?

Spočiatku sledujeme ľahkú nervozitu rodičov, ktorá vtípne kontrastuje s

nadšením ich detí. Pre mladých ľudí je presun z tábora v džungli do srdca priemyselného Anglicka jednoduchším krokom – považujú ho za veľké dobrodružstvo. Postupne však vychádza najavo, že nájsť si v cudzej krajine prácu a dobrých priateľov, ako aj prekonať jazykovú bariéru či obstať v škole – je ťažkou životnou skúškou pre celú rodinu.

Ľudia bez povolenia k trvalému pobytu môžu byť totiž kedykoľvek zatknutí, zadržaní až na dva roky a následne vyhostení späť do krajiny pôvodu – takzvaným „zvláštnym letom“.

Aké filmy, týkajúce sa problematiky migrácie, ponúknete tento rok?

Priamo sa jej tento rok týkajú dva filmy – jeden švajčiarskej a druhý slovenskej produkcie. Oba sa zaradené v sekcii Máte právo vedieť. Dokumentárny film o obchodovaní s ľuďmi z produkcie IOM: „0800 800 818“ už mal na Slovensku premiéru, ale stále je dôležité – aby bol premietaný aj v rámci festivalu Jeden svet. Obchod s ľuďmi je totiž popri obchode s drogami a so zbraňami jedným z najvýnosnejších nelegálnych obchodov na svete. Pre obchodníkov je to biznis ako ktorýkoľvek iný – s jediným rozdielom – tovarom sú v tomto prípade ľudia.

Kto je hlavnou postavou tohto dokumentárneho filmu?

Do pasce obchodníkov s ľuďmi môže padnúť ktokoľvek z nás, preto film predstavuje tento akútny problém našej spoločnosti na reálnych príbehoch reálnych ľudí. O svojich osudoch hovoria samotné obete – muž, nútený žobrať v Taliansku; žena, donútená pracovať bez mzdy v Anglicku; muž, vykorisťovaný na stavbe v Anglicku a žena, donútená pracovať v sexbiznise vo Švajčiarsku.

Druhý spomínaný dokument, ktorý uvidíme na festivale Jeden svet, je práve zo švajčiarskej produkcie. O čom konkrétne hovorí?

Švajčiarsko má povest stabilnej, prosperujúcej krajiny, kde sa občania významne podieľajú na chode celej spoločnosti. Možno aj preto patrí medzi obľúbené útočiská pre utečencov a imigrantov. K nim ale tamojšie zákony už tak priateľivé nie sú, a práve o tom hovorí film „Zvláštny let“. Ľudia bez povolenia k trvalému pobytu môžu byť totiž kedykoľvek zatknutí, zadržaní až na dva roky a následne vyhostení späť do krajiny pôvodu – takzvaným „zvláštnym letom“. Oceňovaný režisér Fernard Melgar sa vypravil do útvaru policajného zaistenia neďaleko Ženevy, aby nám bez komentárov či vysvetliviek priblížil, čo sa deje za múrmi, obohanými vysokým plotom.

Fotografia z filmu „Zvláštny let“. Zdroj: Jeden svet

Ktoré verejné diskusie (pred či po premietaní) boli návštevnosťou úspešné?

Minulý rok mali najväčšiu návštevnosť diskusie o stave súdnictva na Slovensku, o využívaní nových médií a arabskej jari. Tento rok pripravujeme spomienkovú diskusiu k výročiu úmrtia Václava Havla, diskusiu s názvom: Rok po protestoch Gorila. Dotkneme sa aj rómskej problematiky, integrácie postihnutých ľudí v rozvojových krajinách, či zmien v Barme. Chystáme aj divadelné predstavenie na tému imigrácie.

Koľko dokumentov z vašej ponuky je s pozitívnym nábojom (nádejou na zmenu) a koľko s negatívnym (ukazajúc tak beznádej, konštatovanie nemožnej zmeny)?

Mnohé z našich dokumentárnych filmov opisujú ťažké situácie a príbehy, ktoré na konci filmu neukážu nádej na zmenu (napríklad film o zavraždení čečenskej novinárke „Kto zabil Natašu“ alebo film „Prenášač“ – o prenose HIV/AIDS v rámci polygamných rodín v Afrike). Minimálne však upozornia verejnosť na problém, ktorý by sa mal riešiť. Dostatok filmov v rámci ponuky festivalu tvoria príbehy s pozitívnym nábojom, ako je na-

príklad film „Dievčatá v ringu“ o boxerkách v Afganistane, bojujúcich nielen v ringu, ale najmä s predsudkami. Film „Telo a duša“ je o postihnutých ľuďoch v Mozambiku, ktorí sa napriek hendikepu snažia študovať, pracovať a vychovávať deti. No a „Život vo fotografiách“ je zasa film o vrúcnom vzťahu medzi vnukom a storočnou babičkou v Izraeli.

Ktoej téme v rámci (ne)dodržiavania ľudských práv sa slovenská verejnosť nedostatočne venuje?

Veľmi pomaly sa v našej spoločnosti dostáva do povedomia porušovanie ľudských práv v iných krajinách sveta. Stále nemáme pocit, že sa nás to týka a že môžeme i my urobiť niečo pre zmenu k lepšiemu. Málo otvorená diskusia je aj o reálnom postavení žien v našej spoločnosti. Musím spomenúť aj práva etnických menšín (najmä spolužitie s nimi) – táto téma sa v našej spoločnosti skloňuje čoraz častejšie a ostrejšie. Možno preto, že sa problém snažia všetci riešiť radikálne, a najmä bez akejkoľvek odbornej diskusie.

Božena Baluchová

foto: Michal Fuller

Hilda Michalíková: Starnutie ma baví

Zhovárali sme sa s dámou, ktorú desiatky rokov poznáme vďaka jej celoslovensky známemu hlasu a obrovskej charizme, ktorá môže podporovateľov a podporovateľky charity povzbudiť v ich fungovaní a osobnostnom rozvoji (aj v dôchodkovom veku). Pre nás je to vzor aktívneho dozrievania – Hilda Michalíková.

Kedy ste sa rozhodli, že budete televíznou hlásateľkou?

Po skončení Vysokej školy múzických umení som bola asi dva roky v Armádom divadle v Martine. Sestra vtedy pracovala v rozhlase, a keď som prišla domov do Bratislavy, oznámila mi: „Je konkurz na televízne hlásateľky!“ Lenže čo sme my vtedy vedeli o televízii? Tak som sa na ten konkurz prihlásila v poslednej chvíli, azda päťdesiata v poradí. A predstavte si, že oni zo všetkých zúčastnených vybrali dve a napokon dali prednosť mne.

Čo nasledovalo?

Musela som si pripraviť za hlásenia a odhlásenie celovečerného programu SĽUKu, no režisér mal veľké starosti – keďže som po roku v divadle (ako čerstvá absolventka) kládla veľký dôraz na artikuláciu. Nikdy som však nebola v televízii zamestnaná ako hlásateľka, hoci vtedajší riaditeľ mi ponúkol prácu kultúrnej redaktorky a hlásateľky. Dala som prednosť herectvu. Takže som niekoľko mesiacov takto spolupracovala s televíziou ako hlásateľka.

Ale hovorí sa o Vás, že ste prvá televízna hlásateľka. Áno, ale skúšobného televízneho vysielania. Takto to treba spresniť.

A ako ste sa vlastne dostali k herectvu?

Bolo to zaujímavé. Absolvovala som na štátnom Konzervatóriu v Bratislave klavír. Ale maminka bola vdova, peňazí bolo málo, preto som prijala ponuku na Vysokej škole múzických umení ako asistentka javiskového pohybu. A až po roku prišli na to, že asistentom môže byť len človek, ktorý už skočil vysokú školu podobného umeleckého smeru. A tu je to zaklínadlo, prečo som začala študovať herectvo.

Inklinovali ste k nemu v mladosti?

Vôbec nie. Hrať na klavíri je sústredenie sa na hru, no herectvo je komunikácia. V čase mojej mladosti som patrila skôr k zasnívaným introvertom, hoci na to nevyzerám. (veľký smiech)

Dnes ste veľmi aktívna v rámci prípravy a realizácie vysielania v Rádiu Lumen. Prečo práve tam?

Pán generálny riaditeľ Juraj Spuchľák si približne pred štyrmi rokmi povedal, že by bolo dobré robiť čítania na pokračovania. A vtedy mi zavolať Andrejka Eliášová (tá to má všetko na svedomí). Pozvala nás viacerých, a rozbehli sme peknú a zmysluplnú spoluprácu. Dodnes občas počúvam niektoré reprízy, keďže nové relácie sa už nenahrávajú. Ale Andrejka vymyslela ďalší projekt: tohto roku sme nahrali knižičku Svätý Ján z Boha v spolupráci s Rádiom Lumen a rehoľou Milosrdných bratov, čo bolo opäť veľmi zaujímavé. Teraz pravidelne pripravujem reláciu Literárna kaviareň a ako poslednú reláciu som nedávno nahrala fragmenty z Knihy Jóbovej.

Dokedy by ste chceli byť v rádiu aktívna? Máte čas aj na cestovanie, kávičku so známymi či chodenie do kina?

Nechodím do kina. Skôr s niekým na kávičku či v mojom prípade čaj, keďže niektoré témy treba prebrať a pohovárať sa o tom.

Človek musí mať radosť z toho, že vstane. Je dôležité, ako vstanete, akou nohou vykročíte, aké meditácie si zvolíte. Dôležitá je dobrá nálada a mať v živote radosť.

Nejaký čas vám určite zabierajú aj vnúčence.

To určite. Žijem v trojgeneračnej rodine. Môj manžel zomrel, dcéra nemá partnera, takže sa staráme o dve dievčatá, čo mi prináša veľa radosti.

A nepomáha vám práve to, že ste stále taká plná elánu a energie?

Určite. Môžem to porovnať so svojou sestrou, ktorá žije len s dcérou, takže je časť dňa sama doma. Ona sa ma pravidelne pýta, dokedy ešte budem robiť pre Rádio Lumen, že ma to určite vyčerpáva. Áno, na jednej strane ma to občas vyčerpáva, ale v mnohom ma to obohacuje, pretože vždy musím niečo nové vymýšľať a študovať.

Čo si predstavujete pod pojmom „aktívne starnutie“?

Človek musí mať radosť z toho, že vstane. Je dôležité, ako vstanete, akou nohou vykročíte, aké meditácie si zvolíte. A potom si ten deň už môžete konkrétne rozplánovať. Dôležitá je dobrá nálada a mať v živote radosť.

Čomu sa pravidelne venujete vy?

Veľa cvičím, pretože ma bolia kosti a chodím na prechádzky. Každý pohyb, ktorý urobím, ma omladzuje. (veľký smiech)

Ako by ste podporili či povzbudili podporovateľov a podporovateľky SKCH, ktorí sú väčšinou v seniorskom veku?

Bolo by pre nich potrebné vytvárať dennodenný program. Taký, aby ostali aktívnymi členmi spoločnosti, bystrili si um a naďalej sa rozvíjali. Dôležité je aj plánovanie – možno len malých a každodenných vecí.

Aký máte plán v oblasti tvorby na najbližších päť rokov?

To ste ma zaskočili! Ja plánujem len tak do decembra. Napríklad teraz je predo mnou ôsmy ročník Jurinovej jesene v októbri tohto roku.

Vy sa starnutiu nijako nebránite. Až by sa dalo povedať, že starnete (s)pokojne...

Nerobí mi to problém. Starnutie ma baví. Som napríklad rada, že ešte chodím bez paličky. Teším sa zo života aj starnutia. Ako posolstvo všetkým vrstovníkom odporúčam modlitbu Mariána Gavendu, ktorá odznela v rádiu Vatikán.

Ivana Pástorová, Lukáš Melicher

Na podnet charity prezentujú štyria fotografi aktívne starnutie

Slovenská katolícka charita pri príležitosti zapojenia sa do aktivít v rámci Európskeho roka aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami 2012 ponúka verejnosti pohľad štyroch fotografov na (nielen aktívne) starnutie a život seniorov/iek doma na Slovensku i vo svete.

Nažďý z nás si praje prežívať svoj život aj starnúť v kruhu rodiny. Keď sa však dostaví choroba alebo núdza a z rodiny sa nikto nedokáže o starého (a už aj chorého) blízkeho človeka postarať – práve charita ponúka pomocnú ruku (vdáka svojim terénym, ambulantným a pobytovým zariadeniam).

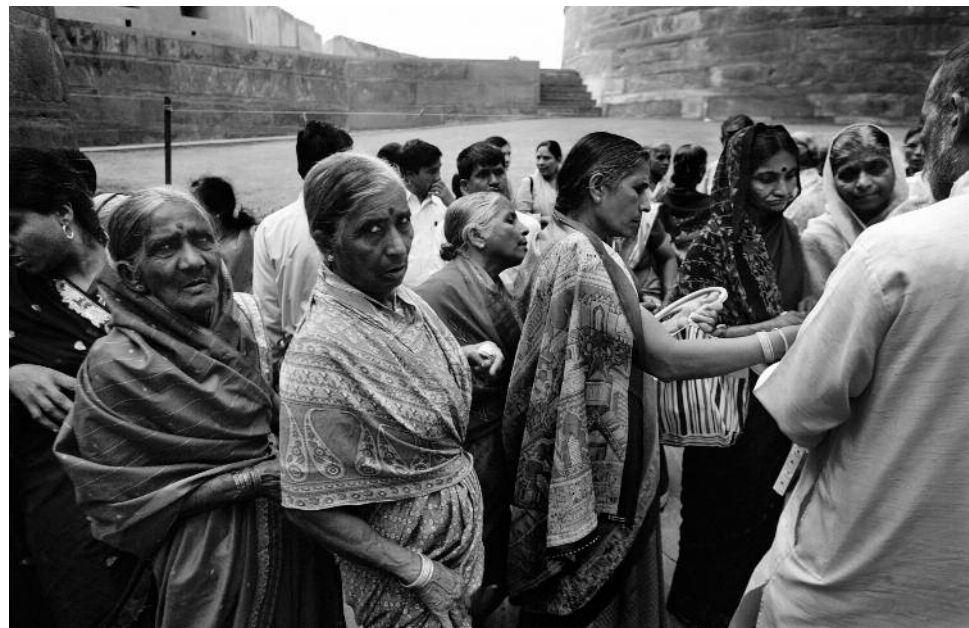
Pomoc charity starším nad rámec zákona

Generálny sekretár SKCH Radovan Gumulák vysvetľuje: „Snažíme sa o to (aj nad rámec zákona), aby ľudia svoju jeseň života prežili dôstojne a aby mohli s našou pomocou aktívne žiť do poslednej minúty.“ Seniori/ky sú najväčšou skupinou príjemcov/kýň charitných služieb, ktoré v SR prevádzkujú jednotlivé diecézne charity. Rozsah poskytovaných služieb definuje zákon (Zákon 448/2008 o sociálnych službách), SKCH však reaguje aj na špeciálne potreby, ktoré poskytuje nad rámec zákona, nad rámec paragrafov, čísel a tabuliek.

Tentoraz kampaň SKCH: „Starnúť neznamená prestať žiť“ nielen o (aktívnom) starnutí nie je spojená s verejnou finančnou zbierkou, ale má osvetovo-edukatívny charakter. Súčasťou kampane je preto aj fotografická výstava pod kurátorskou taktovkou Ivany Pástorovej v centre hlavného mesta, zameraná na starnutie doma i vo svete.

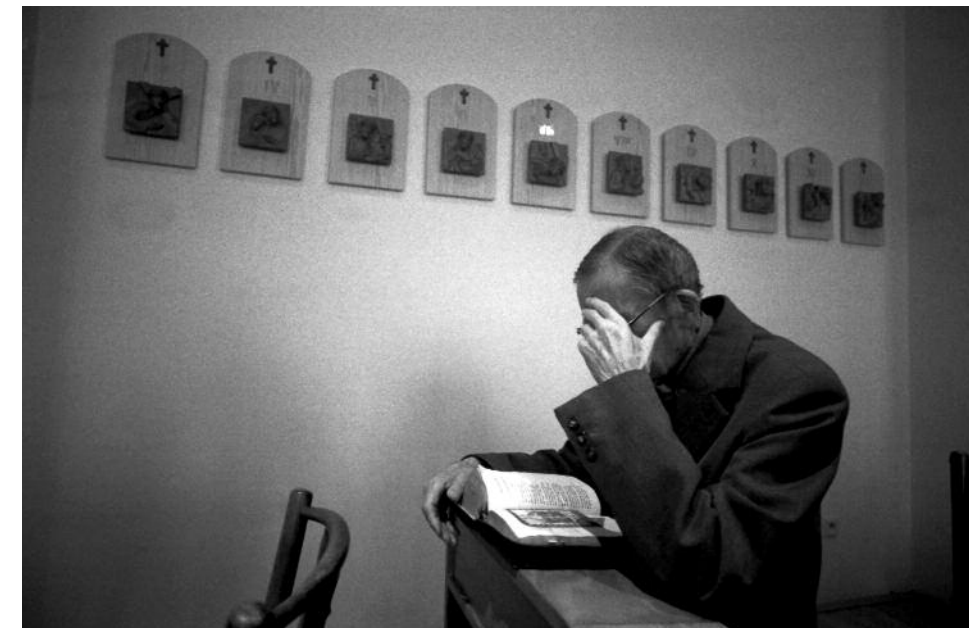
Michal Fulier, Česká republika

Matúš Zajac, India

Laco Maďar, Kuba

Andrej Lojan, Slovensko

Starnutie doma a vo svete na fotografiách

Na podnet generálneho sekretára Slovenskej katolíckej charity Radovana Gumuláka a pod záštitou starostky Bratislavy-Starého mesta: Tatiany Rosovej budú presne mesiac (od 15. októbra do 15. novembra) na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave vystavené fotografické posolstvá od fotografov: Michala Fuliera, Laca Maďara, Andreja Lojana a Matúša Zajaca. Podporovatelia a podporovateľky charity, ako aj milovníci a milovníčky fotografického umenia budú môcť pod holým nebom obdivovať obsah aj formu zobrazenia starších ľudí z celého sveta (aj z treťosvetových krajín – kde sa charita angažuje v rámci svojich humanitárnych a rozvojových projektov).

Prvý z vystavujúcich fotografov: Matúš Zajac pripomína, že tá istá fotografia môže u každého z nás vyvolávať odlišné vyvolávať emócie – niektorých rozplače, iných nadchnúť nemusí. Tak ako každý z nás túži prežívať svoj život, aj starnúť inak – po svojom. On ako fotograf sa snaží ukázať konkrétnu emocionálnu daného človeka v danom okamihu, ktorá sa však môže vryť do dlhohodovej pamäte verejnosti.

Starnutie ako dozrievanie na celom svete

Ďalší dvaja vystavujúci fotografi sa na tému fotografií pozerajú jednoducho a pravdivo. Andrej Lojan chce, aby si ľudia uvedomili hodnotu života od jeho počatia až do konca, a zvlášť v starobe sa tešili prítomnosti i úcte svojich blízkych. Laco Maďar bude cítiť satisfakciu a povzbudenie v tvorbe, ak sa mu ako fotografovi podarí urobiť aspoň jedného človeka lepším – zmeniť jeho myslenie či konanie. Štvrtý z vystavujúcich autorov: Michal Fulier považuje za mimoriadne dôležité zaznamenávať a verejnosti prezentovať posolstvo dozrievania, keďže staroba je jedinečná etapa života, ktorá sa dotýka všetkých ľudí na všetkých miestach našej planéty.

Viac o kampani Slovenskej katolíckej charity „Starnúť neznamená prestať žiť“, ako aj o fotografickej výstave štyroch slovenských fotografov pod názvom „(Aktívne) starnutie vo svete“ nájdete na stránke: www.charita.sk.

Starostlivosť u Milosrdných bratov

Možno nie každý vie, že Milosrdní bratia prevádzkujú v Európe dvadsať zariadení, v ktorých poskytujú rôzne služby práve ľuďom bez strechy nad hlavou. Časť z týchto ľudí tvoria aj imigranti.

Zástupcovia jednotlivých zariadení Milosrdných bratov prezentovali v Ríme svoje služby, formu starostlivosti o ľudí z ulice i vízie, akým smerom by sa táto forma pomoci mala uberať do budúcnosti. Nosnými témami boli prednášky: Hospitalita ako starostlivosť o ľudí bez domova a núdznych v histórii Hospitálnej rehole sv. Jána z Boha – Milosrdných bratov, Devízy spolupráce medzi európskymi centrami pre bezdomovcov v reholi Milosrdných bratov, Skúsenosť s poskytovaním sociálnych služieb v Barcelonskom centre sv. Jána z Boha.

Inšpirácie zo sveta na Slovensko, a naopak

Zástupcovia zo Slovenska (prior bratislavského konventu Ján Karlík, OH, brat Richard Jombík a riaditeľ Domova sv. Jána z Boha Mgr. Jaroslav Valach) na podujatí prezentovali činnosť Domova sv. Jána z Boha, ktorý Milosrdní bratia prevádzkujú v Bratislave na Hattalovej ulici. Z Ríma sa vrátili s mnohými poznatkami, napríklad: „V krajinách južnej Európy veľký počet bezdomovcov predstavujú imigranti, ktorí zväčša neovládajú ani jazyk krajiny, do ktorej prišli. Chýba im najzákladnejšie vzdelanie, sociálne návyky.“ Integrovať takýchto cudzincov do spoločnosti je predsa len trochu iné ako „domáci.“

Riaditeľ domova Jaroslav Valach upozorňuje: „Tým, že našim klientom poskytujeme aj možnosť pracovať, sme predbehli aj mnohých zahraničných poskytovateľov sociálnych služieb.“ Z viacerých inšpirácií z Ríma však považuje prior Ján Karlík, OH za prioritnú – zapojiť do služby ľuďom bez domova viac kvalifikovaných pracovníkov a dobrovoľníkov (aj duchovných pracovníkov – kňazov, psychológov, zdravotníkov. Prior pripomenul vyjadrenie vedúcej zariadenia pre bezdomovcov v poľskom Lodži: „To, čo v rodinách chýba, sa často prejaví práve na ulici – v prípadoch ľudí, ktorí nám potom klopú na dvere.“

Svätý Ján z Boha pomáha núdznemu

Zariadenia, kde necítiť chlad medzi ľuďmi

Brat Richard Jombík, OH sa uvádza, že najviac v ňom zarezonoval práve nový spôsob starostlivosti o núdznych. Generálny predstavený rehole Donatus Forkan to zhrnul do niekoľkých bodov: - zúčastnenosť všetkých bratov na diele, ktoré robíme pre chudobných; - prinášať všetkým na diele zúčastneným dobrú zvesť Ježiša Krista, uplatňovať myšlienky II. Vatikánskeho koncilu a hlavne konštitúcie Lumen Gen-

tium v praxi; - povolanie do služby sv. Jána z Boha, otvorenie zmýšľania rehole na spoločenstvo bratov, ktorí cítia a budujú spoluprácu i spoluzodpovednosť so všetkými spolupracovníkmi na diele charizmy; - cítiť potrebu účasti na milosrdnej láske nebeského otca (aj v zmysle encykliky Benedikta XVI. Boh je láska a Ján Pavla II. Vita consecrata). Čo odlišuje zariadenia pre núdznych a ľudí bez domova, ktoré spravujú Milosrdní bratia, od iných vo svete? Brat Richard odpovedá: „V štátnych zariadeniach cítiť akýsi chlad medzi ľuďmi a v našich zariadeniach sa snažíme stále udržiavať prítomnosť sv. Jána z Boha – cítime, že on sám sa o tieto diela stará. Nezabúdajme, že chudobní nie sú len tí, ktorí nemajú peniaze, ale všetci, ktorí potrebujú nejakú pomoc.“

Vízie do budúcnosti

Aké sú vízie zariadení Milosrdných bratov? V hlavnom meste SR, kde sa zdržuje veľa ľudí bez domova, je potrebné vybudovať takéto zariadenia v každej mestskej časti. To je vízia už od roku 2006 – aby každá bratislavská samospráva časť mala zariadenie, kde by mohla ľudí z ulice prijať na ošetrovanie, umytie, výmenu oblečenia, stravu, prípadne na pracovnú terapiu. To sa zatiaľ podarilo vytvoriť formou denného zariadenia len v bratislavskej mestskej časti Nové Mesto (Domov sv. Jána z Boha) práve v spolupráci s rehoľou Milosrdných bratov. Rehoľa má veľmi dobre vybudované takéto centrá v Španielsku, Taliansku, Portugalsku i Francúzsku (v posledných rokoch vzniklo aj v Anglicku), kde bratia od začiatku ich činnosti úzko spolupracujú aj s laikmi. Keďže v týchto krajinách existuje aj veľká sieť „rôznych iných náboženstiev“, starajú sa tam o ľudí bez domova „nadkonfesijnálne“ (v zmysle odkazu sv. Jána z Boha). Teda hoci základ činnosti tvorí katolícka vierouka, neodmietnu v zariadení ani členov iných denominácií. Brat Richard opisuje vlastnosti človeka, ktorý by sa chcel starať o ľudí bez domova v týchto zariadeniach: „Musí byť vo svojom vnútri rehoľník

a mal by sa nechať viesť srdcom – nie príkazmi a smernicami. Ľudí bez domova nemá považovať za menejcenných, lebo človek s pokorou zistí, že sú na tej istej úrovni, ako on, len dostal iné dary od Pána Boha. Prácu by nemali vnímať len ako miesto svojho zárobku, ale ako poslanie.“

Andrea Eliášová

Boj v Ugande s negramotnosťou

Slovenská katolícka charita (SKCH) prostredníctvom projektu Adopcia na diaľku® a vďaka adoptívnym rodičom – zapojeným slovenským darcom a daryniám podporuje momentálne stovky detí v štyroch krajinách: v Indii, Albánsku, vo Vietname a na Haiti. Najbližšou krajinou, kde bude charita odstraňovať negramotnosť a podporovať vzdelávanie (nielen HIV-pozitívnych) sirôt, bude Uganda.

foto: Margita Kačányiová

Začiatkom septembra si celý svet pripomína Medzinárodný deň gramotnosti. SKCH aktívne pracuje na odstránení negramotnosti a podpore vzdelávania prostredníctvom projektu Adopcia na diaľku®. Generálny sekretár SKCH Radovan Gumulák odôvodňuje toto rozhodnutie: „Takmer polovica konfliktami ovplyvnených krajín je domovinou detí, ktoré nechodia do školy. V sub-saharskej Afrike opustí základnú školu každý rok zhruba 10 miliónov detí. A tie, čo ju dochodia, majú väčšinou problémy s počítaním, čítaním, písaním.“

Koncentrácia na štúdium, závislá od stravy a zdravia

Nedávno výsledkami svojho prieskumu upozornila africká skupina Uwezo na fakt, že hoci sa kvantita poskytovaného vzdelania a počet škôl v Keni, Tanzánii a Ugande zvyšuje, kvalita je stagnujúca. „Niekedy netreba vynakladať viac prostriedkov na logistické zabezpečenie vzdelania a rátať postavené školy či nakúpené lavice, ale zamyslieť sa nad tým, či sú v danom regióne kvalifikovaní pedagógovia a v konečnom dôsledku – či sú deti schopné čítať a písať.

Ich koncentrácia sa na štúdium však priamo závisí od toho, či sú zdravé a nakrmené. Ak trpia ochorením AIDS, nemajú dostatočne pestrú stravu a do školy by mali chodiť niekoľko kilometrov pešo – je veľká šanca, že učivo nezvládnu a ostanú negramotné. Charita sa snaží túto situáciu na severe Ugandy riešiť práve rozvojovým projektom,

ktorý je financovaný z výťažku pôstnokrabičkovej kampane,“ dodal Gumulák.

Projekt Adopcia na diaľku® mieri do Ugandy

Slovenskí darcovia a daryne sa zo stránky www.charita.sk pravidelne dozvedajú – ako sú použité financie z pôstnokrabičkovej kampane, ktorá na Slovensku prebehla túto jar po prvý raz. Do konca júna prebiehal v severougandskom meste Adjumani monitoring a výber desiatok detí, ktoré by mali do centra nastúpiť. Situácia v tejto oblasti nie je jednoduchá (v minulosti túto oblasť sužovala dlhoročná občianska vojna, dnes takmer každú rodinu postihol vírus HIV a ochorenie AIDS).

Laická misionárka a spolupracovníčka SKCH Margita Kačányiová informuje: „Samotný dom pre desiatky ugandských sirôt bol dokončený, momentálne sa pracuje na dostavbe domu pre medzinárodných dobrovoľníkov a spolupracovníkov charity. Centrum v Adjumani bude pozostávať zo sirotinca, školy, ošetrovne, vývarovne, nebude chýbať ani miesto pre modlitbu a duchovnú obnovu.“ Charita plánuje po dostavaní centra pre HIV-pozitívne sirotky rozšíriť práve na oblasť Adjumani svoj projekt s dlhoročnou tradíciou – Adopcia na diaľku®, aby bolo týmto osirelým chlapcom a dievčatám zabezpečené vzdelávanie.

Božena Baluchová

Slovenské rodiny budú obedovať spolu s rodinami cudzincov

Tretia novembrová nedeľa sa na Slovensku bude niesť v znamení multikultúrnych obedov, štartuje totiž prvý ročník akcie „Rodina odvedľa“. IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu v SR organizuje 20 stretnutí slovenských rodín a rodín cudzincov, žijúcich na Slovensku, ktoré sa spolu v jeden deň na rôznych miestach Slovenska stretnú pri spoločných obedoch.

Všetky stretnutia sa uskutočnia 18. novembra od 13.00 hod., pričom na každom stretnutí sa zúčastní jedna slovenská rodina, jedna rodina cudzincov a asistent, ktorý bude pomáhať so stretnutím. Obe rodiny sa stretnú na spoločnom nedeľnom obede – buď u slovenskej rodiny, alebo u rodiny cudzincov, kde jedna rodina bude hostiteľská a druhá príde na návštevu. „Osobný kontakt a nová skúsenosť sú najlepšie spôsoby – ako prekonať stereotypy a ako pracovať na otvorenosti voči iným kultúram, zvykom, ľuďom. Takéto stretnutia rodín podporujú vzájomnú komunikáciu, pochopenie kultúr, rozvoj osobných vzťahov medzi domácimi rodinami a rodinami cudzincov,“ uviedla vedúca Úradu IOM v SR Zuzana Vatráľová. Na stretnutie sa môžu prihlásiť slovenské rodiny a rodiny cudzincov, ktorí žijú na Slovensku, sú občanmi krajiny mimo Európskej únie a majú legálny pobyt na Slovensku. „Slovenská rodina môže využiť skvelú šancu preniesť sa nepriamo za hranice svojej krajiny a zároveň pomôcť cudzincom pochopiť Slovensko tak, aby sa im tu žilo lepšie. No a rodina cudzincov sa zase môže dozvedieť viac o krajine, v ktorej žije – spoznať život a zvyklosti ľudí žijúcich na Slovensku. Pre obe rodiny je to jedinečná príležitosť, ako stretnúť zaujímavých ľudí, spoznať iné kultúry a zažiť niečo neopakovateľné. Rodiny majú stále možnosť prihlásiť sa na tieto stretnutia, a to vyplnením on-line pri-

hlášky na webovej stránke IOM Bratislava: www.iom.sk,“ pripomína Vatráľová. „Budeme radi, ak spoločný nedeľný obed nebude prvým a zároveň posledným stretnutím spojených rodín, ale porozumejú si a budú sa chcieť stretávať aj v budúcnosti,“ dodáva Vatráľová. Hlavné oblasti činnosti IOM na Slovensku sú: asistované dobrovoľné návraty, integrácia migrantov, prevencia obchodovania s ľuďmi a pomoc obchodovaným osobám a aktivity v oblasti presídľovania utečencov. V rámci týchto a ďalších oblastí IOM vyvíja rôzne typy aktivít – poskytuje služby migrantom, realizuje výskumy, informačné kampane na zvyšovanie povedomia o migrácii a integrácii migrantov, vzdelávanie i budovanie kapacít kľúčových aktérov v oblasti migrácie. Stretnutia rodín sú súčasťou medzinárodného projektu Next Door Family EU – Inclusive Neighbourhoods, zameraného na podporu integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín. Podobné stretnutia sa uskutočnia i v Belgicku, Českej republike, Maďarsku, na Malte, v Španielsku a Taliansku. Na rôznych miestach Európy sa tak v ten istý novembrový deň pri spoločných obedoch stretne 420 miestnych rodín a rodín cudzincov. Vybrané stretnutia budú filmované a tieto zábery spracované do spoločného filmu, ktorý sa bude ďalej používať napríklad v rámci multikultúrnej výchovy na školách.

IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu v SR

O pýche, prorokoch a charite

„... my teraz vidíme cez zrkadlo, v hádanke. Ved' len čiastočne poznávame. Len čiastočne prorokujeme. Lebo i proroctvá sa pominú, i poznanie sa pominie. Zostáva nám troje, ale najväčšia je láska. Láska, ktorá nikdy nezanikne...“ (podľa I Kor 13: 8,9,12)

Dnešný človek si myslí, že vie už takmer všetko. (A že to málo, čo ešte nevie, nájde na internete.) Cieľom je mať sa dobre a dlho žiť. K tomu potrebuje peniaze a postavenie. A tak tomu podriaďuje svoj život: školu, výchovu, rodinu, zamestnanie, deti, voľný čas, vzťahy. Tento model si odovzdáva z generácie na generáciu.

Na inej rovine si zase mladší myslia, že vedia viac a všetko lepšie, ako ich rodičia. Že toto storočie je pokrokovejšie, ako boli tie minulé. Že spoločnosť v Európe a Amerike je vyspelejšia, ako tá v Afrike. No napríklad práca v charite (u nás aj v zahraničí) je realitou, ktorá ukazuje, že takto to nefunguje. Mladší možno viac poznajú, ale majú aj viac múdrosti? Zabezpečili počítače a rozvoj techniky aj zdravší život všetkým rovnako? Pomohla akumulácia bohatstva v jednej časti sveta znížiť chudobu v tej druhej časti, alebo globálne, celosvetovo? Chudoba, choroby, beznádej – sú len súčasťou každodennej reality, ktorá dokazuje, že sa niekde mýlime.

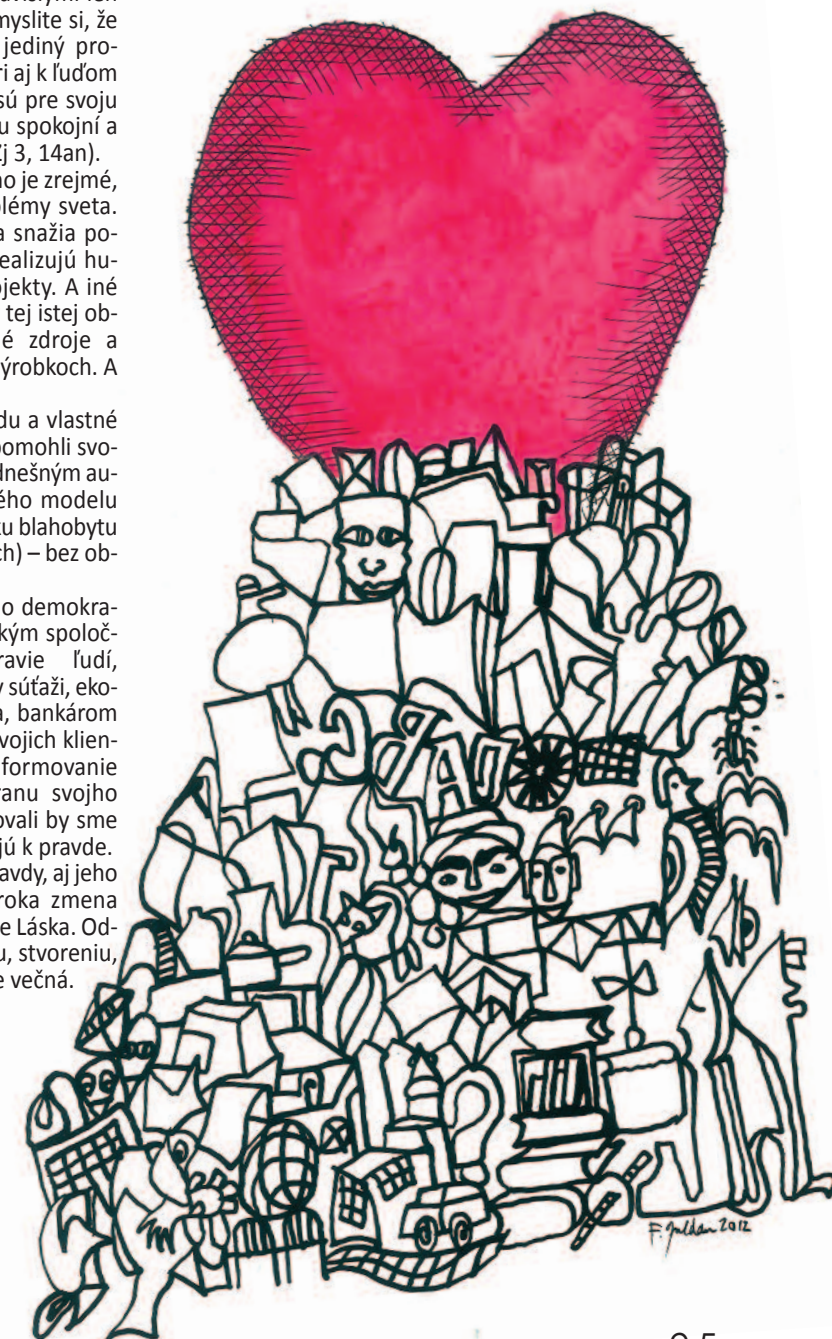
Sme ale ochotní počúvať niečo iné, ako to, čo nám podsúva televízia, magazíny, alebo čo nám ukazujú celebrity? Rozoznáme v spleti hlasov hlas prorokov? Sme schopní načúvať hlasu svojho vnútra? A čo viac: sme potom ochotní podľa toho aj žiť, konať, hovoriť? Starozákonní proroci priamo kritizujú úrady a osoby – zneužívajúce svoje postavenie, autoritu, vlastníctvo majetku, a tých, ktorí nerešpektujú základné práva ostatných obyvateľov. Ani vyššie spoločenské, hospodárske, náboženské alebo politické postavenie nie je oprávnením na konanie sociálnej krivdy. Práve naopak! Preto sú predmetom kritiky proroka Micheáša všetci mocní v spoločnosti: „Ich vodcovia súdia za úplatok, ich kňazi učia za plácu, ich proroci veštia za peniaze...“ (Mich 3,11). Hlas prorokov dolieha aj k chudobným: „pre-

staňte sa len ľutovať, nehľadajte všetkými spôsobmi – ako byť závislými len na sociálnych dávkach. Nemyslite si, že nedostatok peňazí je váš jediný problém.“ A prorokov hlas mieri aj k ľuďom zo stredných vrstiev, ktorí sú pre svoju vlačnosť a pasivitu so sebou spokojní a nevidia, že sú tiež biedni. (Zj 3, 14a). Súciť a charita sú dôležité, no je zrejmé, že zásadne to nerieši problémy sveta. Charitatívne organizácie sa snažia pomáhať pri katastrofách – realizujú humanitárne a rozvojové projekty. A iné (omnoho väčšie) projekty v tej istej oblasti odčerpávajú prírodné zdroje a robia ľudí závislými na ich výrobkoch. A tak tam biedy neubúda.

Proroci utópie, viery vo vedu a vlastné sily v minulých storočiach pomohli svojimi základmi i poznatkami dnešným autorom a realizátorom nového modelu sveta. Ten propaguje morálku blahobytu (v praxi však nie pre všetkých) – bez obnovy vnútra a zmeny srdca.

Ak by šlo politikom naozaj o demokraciu, lekárom a farmaceutickým spoločnostiam naozaj o zdravie ľudí, športovcom o čestný súboj v súťaži, ekonómom o blahobyt človeka, bankárom o čo najväčšie výnosy pre svojich klientov, médiám o pravdivé informovanie verejnosti, armáde o obranu svojho štátu atď. atď. – nepotrebovali by sme prorokov, ktorí nás navracajú k pravde. Prorok oznamuje len časť pravdy, aj jeho hlas utíchne. Hlasom proroka zmena nekončí. A to, čo nezaniká, je Láska. Odpoveď na ňu je láska k Bohu, stvoreniu, ku človeku. Pretože Láska je večná.

Juraj Barát

Dobrovoľnícky sprievodca pomáha jednotlivcom i organizáciám

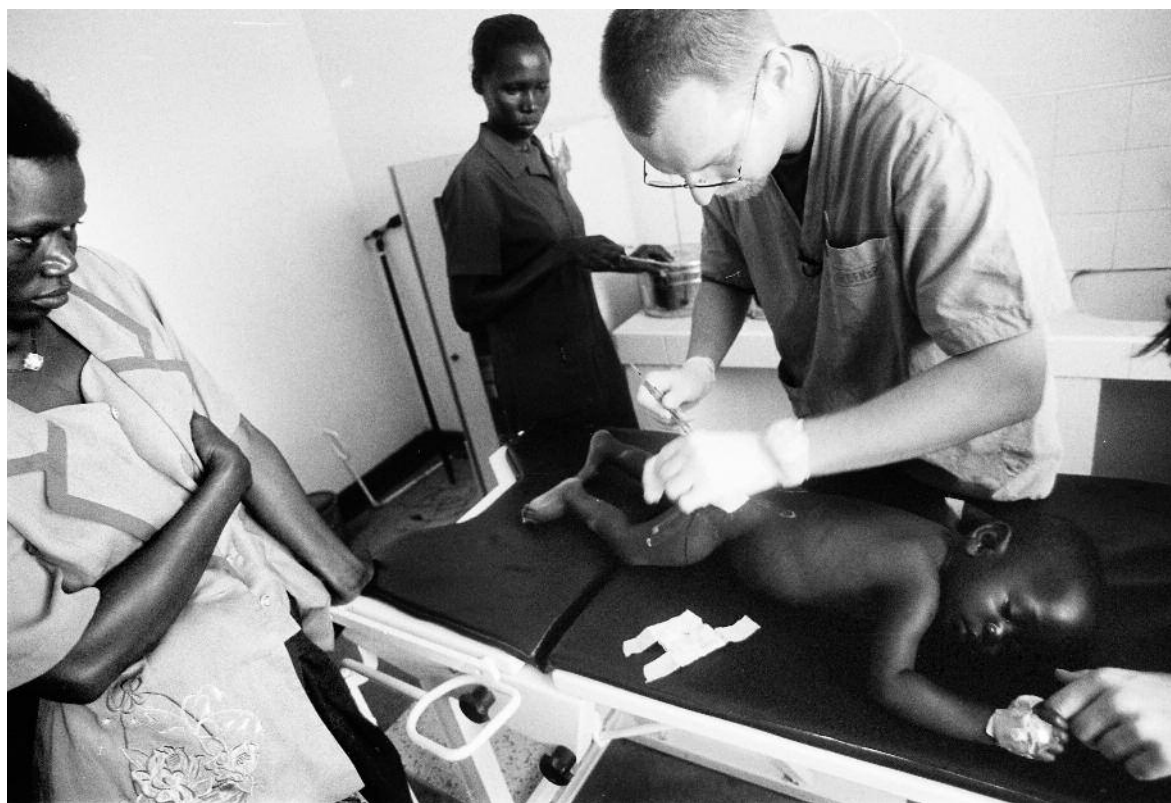

foto: Michal Fuller

Dňa 20. septembra Platforma mimovládnych rozvojových organizácií (MVRO) v rámci seminára „Rozvojové dobrovoľníctvo: vysielanie slovenských dobrovoľníkov do rozvojových krajín“ predstaví odbornej i laickej verejnosti manuál „Slovenský sprievodca rozvojovým dobrovoľníctvom“. Ide o súhrn tipov a rád pre dobrovoľníkov a dobrovoľníčky, ako aj vysielajúce organizácie. Skladá sa z troch kapitol: pred, počas a po návrate z dobrovoľníckeho pobytu v rozvojovej krajine.

Zvýšiť kapacity v rozvojovej oblasti

Výkonná tajomníčka Platformy MVRO Lenka Nemcová uvádza: „V čase, keď sa väčšina (nie) európskych krajín zmieta v hospodárskej kríze, medzinárodné vzťahy sú krehké v dôsledky občianskych vojen aj ozbrojených konfliktov (nielen) na africkom kontinente, Slovenská republika spúšťa program, ktorý napomôže: budovať nových odborníkov a odbor-

níčky na globálne rozvojové vzdelávanie a/alebo rozvojovú spoluprácu, ako aj využiť existujúce kapacity ľudí so skúsenosťami z rozvojových krajín.“ Práve vďaka aktívnej činnosti Platformy MVRO a jej členských organizácií začalo Ministerstvo zahraničných vecí SR od roku 2012 financovať aktivity slovenských dobrovoľníkov a dobrovoľníčok v menej rozvinutých krajinách v rámci Programu na vysielanie dobrovoľníkov do rozvojových krajín v rámci oficiálnej rozvojovej pomoci.

Na príručke spolupracovali bývalí dobrovoľníci, dnes aktívni v globálnom vzdelávaní a treťosektorových aktivitách, ako aj ľudia z univerzitného prostredia: Tigran Aleksanyan, Andrej Návojský, Juraj Jančovič, Peter Lenčo a Božena Baluchová. V prvej kapitole si môžu čitatelia overiť svoju motiváciu – prečo vlastne dobrovoľníci a vycestovať do rozvojovej krajiny. Pri výbere vhodného projektu môže pomôcť prehľad slovenských rozvojových organizácií, vysielajúcich ľudí na dobrovoľnícke pobyty do

cudziny. Celý dobrovoľnícky pobyt – cyklus rozvojového dobrovoľníctva pozostáva z prípravnej, implementačnej a hodnotiacej fázy, pričom návratom z rozvojovej krajiny sa dobrovoľnícka činnosť zďaleka nekončí.

Eticky zobrazovať navštívenú krajinu

V druhej kapitole je spomenuté financovanie vysielania dobrovoľníkov a dobrovoľníčok do rozvojových krajín – cez program Mládež v akcii (Európska dobrovoľnícka služba pre mladých ľudí do 30 rokov) alebo cez nový program MZV SR (Program na vysielanie dobrovoľníkov do rozvojových krajín v rámci oficiálnej rozvojovej pomoci pre odborníkov v konkrétnej oblasti bez vekového limitu). Zaujímavé a veľmi konkrétne sú (najmä pre mladých ľudí, ktorí doteraz nenavštívili rozvojovú krajinu) praktické rady počas dobrovoľníckeho pobytu: ako sa správať na ulici, čo si zbrať do batôžiny, čím vybaviť lekárničku či kedy a čo konzumovať, ale aj ako prekonať kultúrny šok v novom prostredí.

V tretej kapitole sa dozvedia čitatelia: ako eticky informovať verejnosť o rozvojových krajinách (ako citlivo pracovať s prezentovaným textom i obrazovým materiálom) a ako sa angažovať v globálnom vzdelávaní.

Všetky zúčastnené strany v procese dobrovoľníckeho cyklu (dobrovoľník či dobrovoľníčka, vysielajúca organizácia alebo prijímateľ dobrovoľníckej činnosti v cudzine) by mali v tejto unikátnej publikácii z dielne Platformy MVRO „Slovenský sprievodca rozvojovým dobrovoľníctvom“ nájsť potrebné informácie a zaujímavé rady či tipy z praxe, aby ich dobrovoľnícka činnosť a misia bola naplnená.

Platforma MVRO

Dielo Fera Guldana a Sklad solidarity vyzdvihli slovenské osobnosti

Sklad solidarity v bratislavskej Petržalke dokázal v horúce augustové popoludnie pritiahnúť pozornosť desiatok uvedomelých Slovákov a Sloveniek. Počas vernisáže výstavy 12 obrazov – 12 exodov výtvarníka Fera Guldana sa v tomto špecifickom priestore stretli podporovatelia a podporovateľky charity, ako aj rešpektované slovenské osobnosti – aby sa vyjadrili k téme slovenských vyhnanciev.

Výtvarník Fero Guldán spolu so spoluautorom konceptu výstavy – Miroslavom Pollákom (plnomocnencom vlády SR pre rómske komunity) predostreli Slovensku veľmi ambiciózný projekt. Rozhodli sa prepojiť výtvarné umenie a problematiku (ne)dozrievania ľudských práv, a to v podobe vyhnanciev v slovenskom historickom kontexte. Verejnosť si mohla pozrieť výsledok tvorivého snaženia autorskej dvojice dňa 23. augusta 2012 v priestoroch Skladu solidarity Slovenskej katolíckej charity (SKCH) na Jasovskej 6 v bratislavskej Petržalke. Už názov Guldánovej výstavy: „XI.: Nevýženieš!“ ponúka slovenskej verejnosti niekoľko otázok a možných interpretácií. Súbor pozostáva z 12 obrazov – 12 exodov, zobrazujúcich slovenské vyhnanstvá v histórii Slovenska.

Osobnosti a téma ľudských práv

Prvé vyhnanstvo prezentuje odchod Slovákov za prácou do USA, v ďalších obrazoch možno rozpoznať osudové osmičky v histórii Československa, neskôr Slovenska (1918, 1948 aj 1968), pričom nevynecháva ani obdobie dvoch svetových vojen, kolektívizácie, normalizácie a vyhnanstvo rehoľníkov z roku 1950, ale aj nedávnu minulosť – keď v roku 1990 začali na

foto: Michal Fuller

západ odchádzať Rómovia.

Na vernisáži predniesol krátke príspevky na tému: „Ľudské práva: lesk a bieda tejto agendy – tu a teraz“ niekoľko verejne činných Slovákov a Sloveniek. Dané osobnosti majú k prezentovanej problematike blízko, no najmä patria medzi blízkych ľudí autora výstavy. Verejnosti sa prihovorili: prvá námestníčka primátora hl. m. SR Viera Kimerlingová a poslanec NR SR Jozef Mikloško. Vernisáž sa zúčastnil aj Miroslav Cipár a Egon Gál. Ferovi Guldánovi zagratalovali k výstave a na tému slovenských vyhnanciev, ako aj Božích prikázaní sa vyjadrili Martin Bútora a Ľubomír Feldek.

K odkazu vierozvestcov Cyrila a Metoda

Ľubica Zajacová z Úradu vlády SR prepočila význam odprezentovaných diel Fera Guldana s odkazom, ktorý uvedomelým Európanom, Slovákom priniesli pred 1 150 rokmi vierozvestci Cyril a Metod: „Dedičstvo Solúnskych bratov

prispieva ku zmiereniu, k priateľskému spoločenstvu a úcte k vnútornej dôstojnosti každého národa.“ Pani Zajacová pripomenula aj genius loci Skladu solidarity, kde sa vernisáž odohrala – lebo podporuje všetky spomenuté výnimočnosti slovenského národa.

Aj generálny sekretár SKCH Radovan Gumulák vyzdvihol Guldánovu voľbu priestoru, kde sa vernisáž uskutočnila a kde výstava potrvá do konca augusta: „Sklad solidarity v bratislavskej Petržalke poskytuje materiálnu pomoc ľuďom v núdzi a sociálne znevýhodneným osobám. Snažíme sa služby a poslanie Skladu solidarity predstaviť širšej verejnosti aj prostredníctvom tejto vernisáže. Guldánova výstava totiž práve v tomto špecifickom priestore upozorňuje na (ne)dozrievanie ľudských práv, ale aj úlohu charity pri riešení tohto problému.“

IP,BB

Fotografie berlínskeho metra a križovatiek približujú viacero rozdielnych kultúr a obnažujú vnútorné napätie, ktoré vzniká pri ich dotyku. Otvárajú tváre, v každodennej nevšímavosti hľadajú okamihy čistoty a vnútorného jasu.

text a foto: Matúš Zajac

O filme „Obchod s orgánmi“

foto: jedensvet.sk

Indický slum Chennai bol kedysi rybárskou oblasťou. Po vlne ničivého tsunami tam obyvatelia/ky dnes namiesto rýb predávajú časti vlastných tiel. V tejto „Kidney village“ (Obličkovej dedine) žijú aj dve indické sestry. Staršia z nich, Prabha, v minulosti predaj obličky pre finančnú tieseň rodiny absolvovala, dnes funguje ako sprostredkovateľka pre nových záujemcov/kyne o „darovanie“ obličky. Dvadsaťsedemročná Hema sa rozhodne tiež (ako piata členka v rodine) darovať obličku, aby vykryla dlhy a zaplatila školné svojim dvom deťom. Sestra jej dohodne výbornú cenu (až dvetisíc dolárov), no zadarmo to nebude...

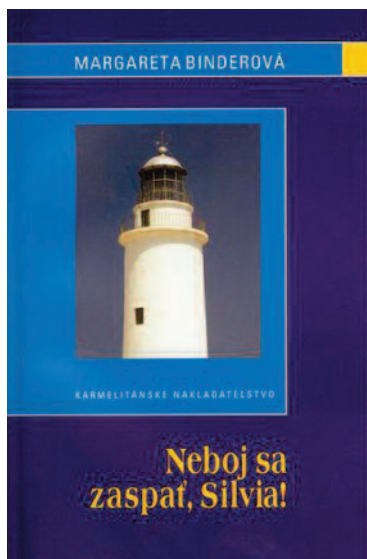
Smutnému fenoménu predaja orgánov sa venuje dokumentárna snímka „Obchod s orgánmi“ režisérky Ramy Rau, ktorú divácka obec mala možnosť vidieť na rôznych filmových festivaloch (aj pred rokom na slovenskom festivale Jeden svet).

Hoci je predaj orgánov v Indii nelegálny, na čiernom trhu obličku možno zohnať za 60 000 dolárov. Každý sa v tomto obchode nabalí, len to treba dôsledne pripraviť. Doktor Reddy má s týmto „dobrovoľným darovanstvom“ a vypomáhaním blížnym na iných kontinentoch bohatú skúsenosť – v Indii podnikol už viac ako dvetisíc operácií. Všetci/ky sa paradoxne odvolávajú na Boha (hinduistického či kresťanského) – nie je to hriech, keď si ľudia v núdzi takto vypomáhajú.

Kdesi na druhom konci sveta, v kanadskom meste Nanaimo, čaká už piaty rok na svoju novú obličku štyridsaťročná slobodná matka Sandra. Štyrikrát do dňa podstupuje proces dialýzy, snívá o svojom starom štíhlom tele, pôvodnom vzhľade. Štatistiky však vyznievajú hrozivo: každé tri dni zomrie v Kanade jeden čakať/ka na obličku. Situáciu prevezmú do vlastných rúk akčnejšie členky Sandrinej domácnosti – matka Christina a dcéra Kylie. Po mnohých diskusiách, presvedčaní a riešení vnútorného morálneho boja (kúpiť či nekúpiť orgán na čiernom trhu na inom kontinente) podniknú tri Kanaďanky výpravu za novou obličkou do Indie. Po konfrontácii s potenciálnou darkyňou Hemou a sprostredkovateľkou predaja, sestrou Prabhou, menia svoj názor a vracajú sa domov. Tento obchod je pre nich neprípustný – jedna žena totiž získa, druhá však stratí...

Božena Baluchová

O knihe „Neboj sa zaspáť, Silvia!“

Téma utrpenia a zomierania zostáva pre mnohých ľudí tabu. Nechcú o nej rozprávať ani počúvať – azda preto, aby ju neprihovorili. Bolesť i smrť však vstupujú do nášho života nečakane a bez pozvania, pričom sa nemusia v danom okamihu týkať práve nás, ale tiež našich blízkych.

Podobnú skúsenosť zažila aj autorka poviedky Neboj sa zaspáť, Silvia!, ktorá sprevádzala svoju známu, vtedy 44-ročnú ženu Silviu, chorú na rakovinu, v posledných chvíľach života. Margareta Binderová vo svojej knihe (vzdalo Karmelitánske nakladateľstvo v Bratislave v roku 2006) opisuje, ako sa zomierajúca pripravovala na svoju smrť. Sprevádzala ju pri posledných

duchovných cvičeniach a pomáhala jej urovnať posledné veci v živote – nielen organizačné, ale aj tie najvnútornejšie, predovšetkým vzťah s otcom, ktorému Silvia nedokázala odpustiť.

A hoci sa príbeh končí smrťou, ide o šťastný koniec. Skúsenosť so smrťou sa pre autorku stala nezaplátiteľnou. Bola totiž presvedčená, že Silviu

život sa skončil v Božom náručí a smrťou sa všetko iba začína.

V knihe autorka píše: „Myslím, že dosť záleží aj na celkovom spôsobe života človeka, ako žil v mladosti, v strednom veku. Ak bol naučený len na hýčkanie a posluhovanie od všetkých, ak nebol naučený odriekať si, dbať aj na potreby iných, ak bol vždy a všade vo všetkom najdôležitejší on sám – nebude sa inak správať ani na konci života. A ten by mal byť taktiež o láske. K sebe, ale predovšetkým k iným.“

Myslím, že dosť záleží aj na celkovom spôsobe života človeka, ako žil v mladosti, v strednom veku. Ak bol naučený len na hýčkanie a posluhovanie od všetkých, ak nebol naučený odriekať si, dbať aj na potreby iných, ak bol vždy a všade vo všetkom najdôležitejší on sám – nebude sa inak správať ani na konci života. A ten by mal byť taktiež o láske. K sebe, ale predovšetkým k iným. S úctou som hľadela na starkých, ktorí hrdinsky niesli v nemocnici svoj údel. Napadlo mi, že je potrebná aj osveta starých ľudí. Nie všetci vedia, ako prijať nemohúcnosť veku, chorobu, utrpenie, ako zužitkovať čas blížiaci sa poslednej hodiny. Ide o taký dôležitý okamih, a v nemocnici som videla toľkých nepripravených!

Osobný príbeh slovenskej autorky zaiste pomôže tým, ktorí si zakrývajú oči pred smrťou a utrpením, ale tiež ľuďom, ktorí sú postavení tvárou v tvár bolesti a zomieraniu svojich najbližších. V mnohých prípadoch možno nevedia, o čom sa s nimi majú rozprávať a čo naozaj potrebujú. Možno majú strach a možno naopak – podobne ako Silviu – ich neopúšťa zmysel pre humor ani na prahu smrti.

Martina Grochálová

Slovenská katolícka charita
v spolupráci

s Pedagogickou a Prírodovedeckou fakultou
Univerzity Komenského v Bratislave

Vás pozýva na

Medzinárodnú vedeckú konferenciu:

„Zmena klímy – možný dopad (nielen)
na obyvateľstvo a rozvojové projekty“,

ktorá prebehne pod záštitou

Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky

dňa 8. novembra 2012 v Bratislave

Témy panelových diskusií

- Dosah zmeny klímy na obyvateľstvo v rozvojových krajinách (dopad na rozvojové projekty v oblasti poľnohospodárstva, zdravotníctva, školstva atď.)
- Dosah klimatických zmien na obyvateľstvo Európy (vrátane Slovenska)
- Nové trendy vo výskume klímy a klimatických zmien
- Zmena klímy ako téma v rámci rozvojového vzdelávania
- Vplyv zmeny klímy na politiky štátov a migráciu obyvateľstva/národov

Konferencia je jednou zo záverečných aktivít trojročného projektu rozvojového vzdelávania „Zmena klímy sa netýka. Naozaj?“, ktorý realizuje SKCH v spolupráci s Karitas Slovakia. Je financovaný zo zdrojov EÚ, SlovakAid a vlastných zdrojov Karitas Slovakia a SKCH. Zameriava sa na vplyv zmeny klímy na rozvojové procesy v rozvojových krajinách, berúc do úvahy vzájomnú závislosť medzi Severom a Juhom. Prostredníctvom zamerania sa na zaistenie udržateľného stavu životného prostredia, ako na jeden z Miléniových rozvojových cieľov, projekt prispieje k získaniu podpory verejnosti na Slovensku pre cieľ, spojený s rozvojovou pomocou, určenou ľuďom v rozvojových krajinách, najmä v subsaharskej Afrike.

Viac informácií o konferencii, ako aj o projekte rozvojového vzdelávania SKCH nájdete na :
www.charita.sk a www.mladacharita.sk

Slovenská katolícka charita ďakuje za spoluprácu a materiálnu pomoc:

Slovenská katolícka charita

ročne pomáha vďaka vašej pomoci takmer 90-tisíc ľuďom
vo všetkých regiónoch Slovenska.

Podporte nás v našej adventnej zbierke a pomôžte nám byť aj v rok 2013 blízko pri človeku.

Ďakujeme za vašu priazeň, modlitby a podporu.

SKCH v spolupráci s diecéznymi charitami organizuje adventnú zbierku
vo vašich regiónoch vo vybraných predajniach spoločnosti TESCO STORES SR a.s..

Zbierka začne 1. decembra 2012 a bude ju možné podporiť
aj zaslaním darcovskej sms v tvare

DMS medzera CHARITA na číslo 877.

Cena darcovskej sms je 1 €.

Viac informácií: **www.charita.sk**

Číslo účtu pre túto zbierku: **0176875345/0900, Slovenská sporiteľňa, var. symbol: 185**

je medzinárodná ochranná známka. Výhradným držiteľom práv k ich užívaniu na území Slovenska je Fórum donorov.

Partneri:

Mediálni partneri:

Katolícke
noviny

postoy.sk
diálogo k poroka